

กองวิชาการ กระทรวงธรรมการ

แบบลอนจรรยา

ชั้นประถมปีที่ ๑

พระยาวิเทศตรณกุล

เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่สอง ๑๐๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๘๐

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๑๐ สตางค์

พิมพ์ที่โรงเรียนช่างพิมพ์ วัดสังเวช

ปากกอลของบางลำพูบน พระนคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

กองวิชาการ กระทรวงธรรมการ

แบบลอนจรรยา

ชั้นประถมปีที่ ๑

พระยาวิจิตรศิลป

เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่สอง ๑๐๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๘๐

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๑๐ สตางค์

พิมพ์ที่โรงเรียนช่างพิมพ์ วัดสังเวช

ปากคลองบางลำพูน พระนคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ ก ๐๔๒๓๓ ค.๒

คำแนะนำครุ

๑. การสอนบรรยายในหนังสือมีบางบทที่ต้องสอนด้วยวิธีให้
ทำจริงตามเหตุการณ์ที่สมมติขึ้น การสอนแผนกนี้ทุกบทต้องให้
นักเรียนทั้งชายและหญิงในชั้น ผลักเปลี่ยนกันมาฝึกหัดจนหมดเวลา
ถึงนักเรียนจะยังไม่ได้ฝึกหัดหมดชั้นก็หยุดได้ เพราะไม่ได้ทำเอง
ก็แลเห็นเขียงอย่าง คนใคร่ราวไหนไม่ได้ฝึกหัด ราวหน้าให้
เป็นผู้ฝึกหัดก่อน

๒. จำนวนบทที่จะต้องสอนในหนังสือมี ๑๕ บท แต่บท
ให้ทำจริงมีบทละ ๕ เรื่อง ให้ฝึกสอนครึ่งละเรื่อง ส่วนบทที่
สอนให้รู้เหตุผลให้สอนครึ่งละบท ถ้าเรื่องยาวก็แบ่งสอน ๒ ครั้ง
ข้อบทเมื่อสอนจบเล่มลงในเดือนไหน ให้สอนทวนต้นแต่บทที่ ๑
ไปใหม่

๓. คำทอในวงเล็บชนิดตัวเอน และคำอธิบายชนิดตัวเอน
ให้ครูเขียนลงบนกระดานคำเป็นการย่อเรื่อง ข้อที่ควรจำท้ายเรื่อง
ทุกบท ครูจะบอกให้นักเรียนเขียนหรือครูจะเขียนลงบนกระดานคำ
แล้วบอกให้นักเรียนลอกคัดไปสำหรับจำก็ได้

๔. ตัวอย่างนิทานที่มีอยู่ในหนังสือนี้ ถ้าครเห็นว่ายังไม่
 เหมาะ จะทานิทานเรื่องอื่นมาแทนก็ได้ แต่ควรเป็นเรื่องจริงและ
 เลือกให้ง่าย ให้เหมาะแก่ความรู้ของนักเรียนในชั้นนี้

พระยาวิเทศดุรณกุล

ข้าหลวงตรวจการการศึกษาประจำภาค

มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๙

บัญญัติเรื่อง

บทที่

หน้า

๑. ภิรยาเคารพบิดามารดา ญาติ และครู (ให้ทำจริง) ๑
เรื่องที่ ๑ ไปโรงเรียนทันเวลา เรื่องที่ ๒ บิคาให้
หนังสือเรียน เรื่องที่ ๓ ลมเอาหนังสือไปโรงเรียน
เรื่องที่ ๔ รัยใช้มารดา เรื่องที่ ๕ เหตุที่มาโรงเรียน
สาย
๒. การเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ๖
เหตุไรบกรจึงต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา—บุตร
ต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดากัวยความเต็มใจ —
การไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนย่อมนำผลร้ายมาสู่ตนเอง
๓. การใช้คำแทนขอและคำรับ (ให้ทำจริง) ๑๔
เรื่องที่ ๑ นักเรียนไปหาครทชาน เรื่องที่ ๒ ไป
แจ้งความคนย้ายตำบถ เรื่องที่ ๓ สันทนากัยแขกท
มาเยี่ยมโรงเรียน เรื่องที่ ๔ ค้อนรับเจ้าพณักงานผู้
มาสำรวจเด็ก เรื่องที่ ๕ ค้อนรับแขกผู้มาเยี่ยมใช้
๔. ความเกิวยข้องกันในบ้าน ๒๑
บ้านคืออะไร ? — บ้านเป็นทให้การศึกษาอย่างท —

บ้านที่ไม่ทำให้โทษอย่างไร ? — บิดาทำให้ครอบครัวเป็น
สุข — ความสุขในบ้านเกิดจากมารดา — หน้าที่ของ
บุตรที่จะต้องทำให้บ้านเป็นสุข

๕. การให้ของแก่กันและรับของจากกัน (ให้ทำจริง) ๓๐

เรื่องที่ ๑ นำขนมมาไปให้พี่ใหญ่ เรื่องที่ ๒ ให้สิ่ง
ของแก่ครุฑโรงเรียน เรื่องที่ ๓ ให้สิ่งของแก่เพื่อน
นักเรียนด้วยกัน เรื่องที่ ๔ นำของไปให้ครุฑบ้าน
เรื่องที่ ๕ เก็บของตกใต้คนให้เจ้าของ

๖. การตรงต่อเวลา ๓๕

การตรงต่อเวลาเป็นหัวใจของการทำงาน — เด็กหรือผู้ใหญ่
ก็ต้องเป็นผู้ตรงต่อเวลา — เวลาที่ล่วงไปแล้วเอากลับ
คืนมาอีกไม่ได้ — การไม่ตรงต่อเวลาให้โทษอย่างไร ?

๗. การเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น (ให้ทำจริง) ๔๗

เรื่องที่ ๑ ช่วยนำทาง เรื่องที่ ๒ แบ่งของกันกิน
เรื่องที่ ๓ ช่วยถือกระเช้าดอกไม้ให้ครู เรื่องที่ ๔
แบ่งดอกไม้ให้แก่กัน เรื่องที่ ๕ ช่วยถือของให้แก่
เด็กที่เล็กกว่า

๘. ความกตัญญูกตเวที ๕๑

ความ กตัญญู กตเวที คือ อะไร ? — การ แสดง ความ
กตัญญูกตเวที — บุคคลที่เราควรแสดงความกตัญญู —
คนที่ไม่กตัญญูได้รับโทษอย่างไร ?

๙. การต้อนรับแขก (ให้ทำจริง) ๖๔

เรื่องที่ ๑ แยกที่คุ้นเคยกันมาหาที่ขาน เรื่องที่ ๒
รับแขกแทนบิดา เรื่องที่ ๓ นำทางให้แก่ผู้ที่ไม่รู้จัก
ทาง เรื่องที่ ๔ นำแขกไปหาครู เรื่องที่ ๕ พา
แขกไปที่ห้องครูใหญ่

๑๐. ความสุจริต ๖๙

ความสุจริตให้ผลแก่ผู้ประพฤติดีทุก — การลักขโมย —
การลักคักลอกแบบ — การหยิบขโมยสิ่งของของผู้อื่นมา
ใช้แล้วไม่ส่งคืน — ความไม่เป็นธรรมให้ผลร้ายแก่ผู้
ประพฤติ

๑๑. การขอร้อง หรือ ขออนุญาต ทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใด

(ให้ทำจริง) ๗๖

เรื่องที่ ๑ ขออนุญาตขยักมคทไถ่อยู่ตามเสื่อ เรื่องที่ ๒

ขอยืมมีดเหลาकिनสอ เรื่องที่ ๓ ขอยืมตะกร้อไปเล่น
 เรื่องที่ ๔ ขอซอลูกกรู เรื่องที่ ๕ ขอให้ครูช่วย
 หยิบหมวกให้

๑๒. ความสุจริต — ท่อ (การพูดคำจริง) ๘๐

เหตุที่ทำให้เกิดการพูดคำไม่จริง — โทษของการพูด
 คำไม่จริง — ประโยชน์ของการพูดคำจริง

๑๓. การหัดวจา (ให้ทำจริง) ๘๑

เรื่องที่ ๑ ตอบคำถามไม่ได้เพราะไม่มีความรู้

เรื่องที่ ๒ ตอบคำถามไม่ได้เพราะขาดความรู้

เรื่องที่ ๓ ตอบคำถามไม่ได้เพราะมีความสงสัย

เรื่องที่ ๔ ตอบคำถามไม่ได้เพราะไม่ทราบความมุ่งหมาย

เรื่องที่ ๕ ตอบคำถามไม่ได้เพราะได้ยินไม่ถนัด

๑๔. ความกรุณา ๘๓

ความกรุณาคืออะไร ? — ผู้ที่แสดงความกรุณาได้

รับผลอย่างไร ? — ความกรุณาสัตว์

๑๕. ความสุภาพอ่อนน้อม ๑๐๓

ความสุภาพอ่อนน้อมคืออะไร? — ความประพฤติ
ของผู้สุภาพอ่อนน้อม — ความสุภาพอ่อนน้อมให้
คุณอย่างไร?

บทที่ ๑

กิริยาเคารพบิดามารดา ญาติ และครู
สอนด้วยวิธีให้ทำเรียงตามเหตุการณ์ที่สมมติขึ้น

เรื่องที่ ๑ ไปโรงเรียนทันเวลา

ครูเป็น..... มารดา

นักเรียนคนหนึ่งเป็น..... บุตร ชัยทวน พุนทรพย์

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม มารดานั่งอยู่
บนพนักในห้อง ทวนเดินเข้ามาหา แล้วนั่งลงพยพิง)

มารดา :- แหม! วันนี้ลูกไปโรงเรียนแต่เช้าทีเดียว

ทวน :- ไม่เข้าหรรอจะแม่ สายมากแล้ว

มารดา :- ค่ะ, เอาสตางค์ไปซื้อขนมกิน กลางวันสิลูก
(ส่งสตางค์ให้ ๕ สตางค์)

ทวน (กราบ แล้วใช้มือขวารับสตางค์จากมารดา) :
ฉันไปละค่ะ

แบบสอนจรรยาประถมปีที่ ๑

เรื่องที่ ๒ บิดาให้หนังสือเรียน

ครู เป็น บิดา

นักเรียนคนหนึ่งเป็น บุตร ชอบปลา แข่งงาน

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม บิดานั่งอยู่บน

เก้าอี้ กำลังพลิกดูรูปในหนังสือ (บุปผาเดินเข้ามายืนอยู่ข้าง ๆ)

บิดา : นี่แบบสอนอ่านวิทยาศาสตร์ของครู พ่อซื้อมาเมื่อ
เช้านี้เอง (ส่งหนังสือให้)

บุปผา : (คุกเข่าลงกราบพื้น ย่อตัวลงยกมือไหว้แล้ว
ใช้มือขวารับหนังสือมาพลิกดู) : พ่อจ๋า, ลูก

ขอบุณจะ หนังสือเล่มนี้มันยุ่งยาก ๆ ทั้งนั้น
แหละ :

บิดา : ก็แล้วลูก เขาไปอ่านคนเดียว

บุปผา : ดันจะเก็บไว้อ่านเวลาเย็น ๆ ไร (รับหนังสือ
แล้วลุกขึ้นยืน และเดินกลับออกไป)

หมายเหตุ ผู้แสดงทำกริยาเช่นนี้เหมือนกันทั้งเด็กหญิงและ

เด็กชาย และเปลี่ยนชื่อไปตามเพศ

กิริยาการพบคำถามารดาญาติและครู

๕

เรื่องที่ ๓ ลืมเอาหนังสือไปโรงเรียน

ครูเป็น..... บิคา

นักเรียนที่โทษสมควรเป็น..... มารดา

นักเรียนคนหนึ่งเป็น..... บุตร ซอชาญ เพิ่มสิน

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม บิคา มารดา

นั่งอยู่บนพื้นในห้อง ซาญกำลังก้าวเท้าจะออกจากประตู)

มารดา : ทำไมลูกจึงไม่เอาหนังสือไปด้วยล่ะ ?

ซาญ : ก็วิ่งเม้า ลืมสติทักเี่ยวะ (ซาญเดิน
กลับหลังหันเข้าไปหยิบหนังสือ แล้วเดินกลับหลัง
กลับออกมา)

บิคา : (พอซาญเดินกลับออกมา) อะ... ได้หนังสือแล้ว
หรือซาญ ?

ซาญ : (นั่งลงพับเพียบ) : ได้มาแล้วจ๊ะ

บิคา : ก็หลังค้ำ่าดีมันะ

ซาญ : ก้อไปฉนั้นระวังไม่ให้ลืมอีกจ๊ะ (ลุกขึ้นแล้ว
เดินออกประตูไป)

แบบสอนจรรยาประถมบท ๑

หมายเหตุ ถ้าเป็นบุตรเปลี่ยนชื่อตามเพศ เมื่อกลับเข้าไป
เอาหนังสือและกลีบออกมา ควรให้คืนเข้า

เรื่องที่ ๕ รับใช้มารดา

ครูเป็น ยาย

นักเรียนคนหนึ่งเป็น หลาน

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม ยายนั่งอยู่บน
พื้นในห้อง หลานถือห่อผ้าซ่อนอยู่ที่หน้าประตูกำลังเบ็ดหมวก แล้ว
เดินก้ม ๆ เข้าไปหายายและกราบ)

ยาย : พ่อกับแม่ของหลานเห็นอย่างไรบ้างจ๊ะ ?

หลาน : สบายค่ะ

ยาย : นั้นหลานเอาห่ออะไรมาด้วยล่ะจ๊ะ ?

หลาน : (เอามือขวาหยิบห่อผ้าส่งให้ยายแล้วก้มมือไหว้) :

แม่ให้ฉันเอาห่อผ้ามาให้ยายค่ะ

ยาย : (แกะห่อผ้าออกดู) : แหม ! สีสวยสำหรับ

คนแก่ นั่งวิ่ง ๆ บอกแม่ของหลานด้วยว่ายาย

ก็ใจมากนะจ๊ะ

กิริยาเคารพบิดามารดาญาติและครู

๕

หลาน : จ๊ะ, ฉันจะบอกให้แม่ทราบ ฉันกราบลาตายไป
ก่อนละจ๊ะ (ก้มลงกราบ แล้วลุกขึ้นเดินก้มหลัง
ออกประตูไป)

หมายเหตุ นักเรียนหญิงไม่ต้องแสดงอาการ เข้มหมวก
เพราะไม่ได้สวมหมวก

เรื่องที่ ๕ เหตุที่มาโรงเรียนสาย

เรื่องนี้ไม่ต้องสมมติตัว เพราะครูและนักเรียนจะต้องแสดง
อย่างที่กำลังเรียนอยู่แล้ว
(ครูนั่งอยู่ที่โต๊ะหน้าชั้น แสดงว่าเรียกชื่อเพ่งแล้ว ส่วน
นักเรียนนั่งเรียนอยู่ในชั้นเงียบ ๆ นักเรียนผู้แสดงเดินเข้าทาง
ประตู และเข้มหมวกขณะที่จะเข้ามา)

นักเรียน (เดินเข้ามาคำนับครู) : ผมมาไม่ทันเรียกชื่อ
ขอรับ

ครู : ทำไมเอ็งจึงมาสายล่ะ ?

นักเรียน : เมื่อคืนผมช่วยแม่พยาบาลน้องอยู่จนดึก จึงตื่น
นอนสายไปขอรับ

๒. ครูสอนแล้ว, ต่อไปจะร้องขอให้สาธยายกัน
 นักเรียน ถ้าไม่จำขึ้นคอไปผมจะร้องไม่ให้สาธยาย ขอรับ
 (คำขึ้นแล้วเดินเข้าไปนั่งในชั้น)

หมายเหตุ นักเรียนที่จำไม่ได้ของมัสการการเปิดหมวกและ
 ให้ให้แทนคำขึ้น ส่วนคำแทนชื่อตัวเองให้ใช้ว่า "ฉัน" และ
 คำรับให้ใช้ว่า "ค่ะ" หรือ "เจ้าค่ะ"

บทที่ ๒

๔. การเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา

๑. ถามความว่เติม - ครูถามนักเรียนว่า "เมื่อนักเรียน
 ยังเป็นเด็กเล็ก ๆ อยู่ ใครเป็นผู้เลี้ยงดู? ใครเป็นผู้บิอนอาหารและ
 ระวังรักษานักเรียน? เมื่อนักเรียนโตขึ้น ใครเป็นผู้หามาเลี้ยง?
 ใครเป็นผู้ส่งนักเรียนมาเข้าโรงเรียน? เมื่อเวลานักเรียนเจ็บป่วย
 ใครเป็นผู้พามาหาหมอรักษาด้วยความระมัดระวังและเมตตาการณา? ใคร
 เป็นผู้หาเสื้อผ้ามาให้ให้นักเรียนนุ่งห่ม? ใครเป็นผู้ทอนมเลี้ยงดู
 นักเรียนสัปดาห์หนึ่งจะเลี้ยงดูตัวเองได้? นักเรียนคงจะตอบว่า
 (พ่อแม่) ทุกคำถาม

ครูถามต่อไปว่า “พ่อแม่รักลูกถึงเพียงนี้ เมื่อพ่อแม่สั่งสอนลูกควรทำอย่างไร?” (ต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน) ครูบอกนักเรียนว่า การที่พ่อแม่สั่งสอนลูกนั้นพ่อแม่เป็นความรักและเอ็นดูของลูกของท่านแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ถึงกระนั้นเราก็ดูต้องตั้งใจทำให้ใคร่จริงๆ

ครูกล่าวจนกว่านักเรียนทุกคนของพ่อแม่ที่รักลูกให้คนเรียนฟังว่า เมื่อพ่อแม่รักลูก ท่านควรระวังให้ลูกให้ชนะอย่างมีความสุข อย่าระวังไม่ให้เสียใจ และควรระวังของกันมิให้ลูกโกรธอันควรด้วย ครั้นโตขึ้นก็มีความรักผูกพันอยู่เสมอเช่น ตอนให้ลูก ให้รู้ถึงการให้เรียนหนังสือและตั้งใจให้ลูกได้เป็นคน

๒. เหตุไร บุตรจึงต้องเชื่อฟัง คำสั่งสอน ของ บิดามารดา — ครูถามนักเรียนว่า “ทำไมเมื่อคนตาบอดจะไปไหนจึงต้องมีคนนำ?” เพราะคนตาบอดไม่เห็นทางจึงต้องมีคนนำ ครูอธิบายว่า เด็กยังมีอายุน้อยอยู่ ได้รู้บ้าง ก็ทำตามๆ น้อยๆ จึงยังไม่รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด ฉะนั้นจึงต้องยอมคนอยู่ในบังคับบัญชาของพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ได้รู้เห็นกิจการมาก ย่อมรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด (ถ้า) ...

ถาม “ทำไมผู้ที่จะไปยังตำบลที่เขาไม่เคยไป จึงต้องมีคนนำทาง?” (เพราะเขายังไม่รู้จักทางจึงต้องมีคนนำ) ครูอธิบายว่า พ่อแม่ที่ดีก็กระทำหน้าที่เป็นผู้นำทางให้แก่ลูกเหมือนกัน เพราะท่านประพฤติตนเป็นคนตรง ชัยชนะแห่งใจเป็นตัวอย่างแก่เรา และเมื่อเราเติบโตขึ้น ก็ยังแนะนำให้เรากระทำการงานในทางที่ชอบอีก ท่านจึงเป็นครูคนแรกและคนหลังที่สุดของเรา

ถาม “ทำไมนายเรือเมื่อนำเรือเข้าสู่ท่า จึงต้องไว้ใจคนนำร่อง?” คำว่า “คนนำร่อง” ถ้านักเรียนไม่รู้ครูต้องอธิบายให้ฟัง (เพราะคนนำร่องเป็นผู้รู้จักร่องน้ำดี นายเรือจึงต้องไว้ใจ) ครูอธิบายว่า พ่อแม่ที่ดีก็ทำหน้าที่อย่างเดียวกับคนนำร่อง เพราะท่านเป็นผู้คอยชักเตือนสั่งสอนเราอยู่เสมอ ไม่ให้กระทำความชั่ว และคอยห้ามปรามไม่ให้ทำสิ่งที่จะเป็นอันตรายแก่ตัวเรา

๓. บุตรต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดาด้วยความเต็มใจ—ถาม “เราอยากให้เพื่อนมาเล่นกับเรา แต่เขาไม่มา เรารู้สึกอย่างไร?” (เสียใจเพราะเขาไม่ทำตามใจเรา) ถาม “เมื่อนักเรียนขอสัปดาห์พ่อแม่ ถ้าพ่อแม่ไม่ให้สัปดาห์ นักเรียนรู้สึกอย่างไร?” (เสียใจเพราะท่านไม่ตามใจ

การเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา

๕

เรา) ถาม “พ่อแม่ห้ามไม่ให้เราทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เราไม่เชื่อ
ท่านจะรู้สึกอย่างไร?” ถ้าเราไม่ทำตามที่พ่อแม่ห้าม ท่านเสียใจ

ถาม “เราควรทำอย่างไรท่านจึงจะไม่เสียใจ?” เราต้องทำตาม
ที่ท่านสั่งสอน ท่านจึงจะไม่เสียใจ ถาม “ทำไมเราจึงต้อง
ทำตามที่ท่านสั่งสอน?” เพราะท่านเป็นผู้ปกครองเรา

ครูเล่าเรื่องหญิงใจร้ายให้นักเรียนฟังดังนี้

หญิงคนหนึ่งเป็นคนยากจนต้องไปรับจ้างเขาทำงานทุกวัน
เมื่อมีลูกจึงไม่สามารถจะเลี้ยงไว้ได้ ทั้งเป็นคนใจร้ายไม่มีความ
กรุณาด้วย จึงนำลูกไปทิ้งไว้ใต้พุ่มไม้ในตรอกแห่งหนึ่งแล้วก็เดิน
กลับมาบ้าน เสียงการร่ำร้องตามมาเข้าหูนั้น จะทำให้ใจของ
หญิงรายนั้นอ่อนลงบ้างก็เปล่า กลับทำให้รีบเดินหนีไปโดยเร็ว

ต่อมาอีกสองสามวันชายผู้หนึ่งเดินผ่านมาทางนั้น แลเห็น
อะไรนอนอยู่ใต้พุ่มไม้ในรก นักสงสัยจึงแวะเข้าไปดู ก็แลเห็นว่า
เป็นทารกนอนตายแข็งชืออยู่

ครูอธิบายว่า นักเรียนทั้งหลายก็เหมือนกัน ถ้าพ่อแม่ไม่
มีความรักความสงสารแล้ว ก็จะต้องตายเสียตั้งแต่เล็ก ๆ เช่นเดียว
กับ ด้วยเหตุนี้แหละนักเรียนทุกคนจึงต้องรู้จักคุณของพ่อแม่ให้

มาก เพราะท่านเป็นผู้คอยระวังเลี้ยงรักษารามาทานเคียวโค และ
ส่งมาเล่าเรียนอย่างที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้ ตาม “นักเรียนทั้งหลายจะ
ตอบแทนคุณพ่อแม่ได้อย่างไร?” ต้องทำความดีต่อท่าน คือ ทำ
ตามคำสั่งสอนของท่านด้วยความเต็มใจ

๔. การไม่เชื่อฟังคำสั่งสอน ย่อมนำผลร้ายมาสู่ตน

เฮง — ตาม “ใครเคยเล่นไฟในไฟไหม้มือพองบ้าง? ใครเคย
กินส้มจันท้องร่วงบ้าง? ใครชอบปั่นม้ายแล้วพลกกกลงมาบ้าง? ใคร
เคยเล่นกลางแดดกลางฝนมากเกินไปจนเป็นไข้บ้าง? ใครเคยเห็น
เด็กก่ไปเล่นนาเตตาพัง แล้วร่นาควายบ้าง? พ่อแม่ห้ามไม่ให้
ทำสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่หรือ?” พ่อแม่ห้ามไม่ให้เล่นไม่ให้ทำสิ่งที่จะ

เป็นอันตรายแล้วทั้งนั้น ตาม “ทำไมพ่อแม่จึงห้าม?”

เพราะกลัวลูกจะเป็นอันตราย ตาม “ถ้าทำตามคำสั่งสอน

ของพ่อแม่จะเป็นประโยชน์แก่ใคร?” ถ้าทำตามคำสั่งสอนของ

พ่อแม่ก็เป็นประโยชน์แก่ตัวลูกเอง ตาม “ถ้าลูกไม่เชื่อฟังคำ

สั่งสอนของพ่อแม่เป็นโทษแก่ใคร?” ถ้าลูกไม่เชื่อฟังคำสั่งสอน

ของพ่อแม่ก็เป็นโทษแก่ตัวเอง

คำถามสอบที่เรียนมาแล้ว

๑. เมื่อนักเรียนยังเป็นเด็กเล็ก ๆ อยู่ ใครเป็นผู้ระวังรักษาและเลี้ยงดู ?
๒. เคยวันใดเป็นผู้ให้เสื้อผ้าและส่งนักเรียนมาเข้าโรงเรียน ?
๓. พ่อแม่มีความรักลูกเพียงไร ?
๔. ลูกควรจะตอบแทนคุณพ่อแม่อย่างไร ?
๕. การทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ก็อย่างไร ?
๖. ทำไมลูกจึงจำเริญของเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ?
๗. ถ้าพ่อแม่ไม่มีความกรุณาสังสารลูก ลูกจะเป็นอย่างไร ?
๘. จงเล่าเรื่องทารกที่แม่เอาไปทิ้งไว้โคนต้นไม้
๙. การไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่เป็นผลร้ายแก่ตัวเราอย่างไร ?
๑๐. เด็กที่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ทำให้พ่อแม่รู้สึกอย่างไร ?
๑๑. จงเล่าเรื่องเด็กหวัดอกที่ไม่เชื่อฟังคำตักเตือนของแม่
๑๒. การที่พ่อแม่ติงใจพัวสอนลูกอยู่เสมอ เป็นประโยชน์แก่ใคร ?

การเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา

๑๓

ข้อที่ควรจำ

๑. การที่พ่อแม่ตั้งใจเลี้ยงลูกและพร่ำสอนลูกอยู่เสมอ ก็
เพราะมีความรัก ถ้าพ่อแม่ไม่มีความรักและสงสารแล้ว ลูกก็
คงต้องตายเสียแต่เมื่อยังเป็นทารกอยู่
๒. พ่อแม่มีคุณแก่ลูกในการเลี้ยงรักษา คอยห้ามไม่ให้ทำ
ความชั่ว ชักนำให้ทำแต่การดี และให้เล่าเรียนวิชา
๓. ลูกต้องตอบแทนคุณพ่อแม่ด้วยการเชื่อฟังคำสั่งสอน
ของท่าน
๔. ลูกยังไม่รู้จักผิดและชอบ จึงต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของ
พ่อแม่
๕. ลูกที่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ย่อมได้รับผลร้าย
๖. การที่พ่อแม่พร่ำสอนลูกอยู่เสมอ ย่อมเป็นประโยชน์แก่
ตัวลูกเอง
๗. ลูกที่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ เป็นลูกที่ชั่วร้ายมาก
เพราะทำให้ท่านได้รับความเข้าใจ

บทที่ ๓

การใช้คำแทนชื่อและคำรับ

สอนทวิวิธีให้ทำเรียงตามเหตุการณ์ที่สมมติขึ้น

เรื่องที่ ๑ นักเรียนไปหาครูที่บ้าน

ครูยกนักเรียนคนหนึ่งมาถาม หัดการฟัง

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม ครูนั่งอยู่บน
เก้าอี้ข้างโต๊ะซึ่งมีเก้าอี้วางอยู่ตรงกันข้าม มาลย์เดินยอตัว
เข้ามาทางประตู แล้วนั่งพับเพียบยกมือไหว้)

ครู : แม่มาลย์ นั่งบนเก้าอี้ มีอะไรอะไรหรือจะ ?

มาลย์ : (ยกมือไหว้ยกครึ่งหนึ่ง แล้วลุกขึ้นนั่งบนเก้าอี้) :

แม่ให้อذنมาหาครูเจ้าค่ะ

ครู : แม่ของเธอสั่งอะไรคุณลืมเสียแล้ว

มาลย์ : แม่ขออนุญาตเรียนเจ้าค่ะ

ครู : แม่ของเธอมีอะไรอะไรหรือจะ ?

มาลย์ : แม่ให้อذنมาเชิญครูไปรับประทานอาหารที่บ้าน

เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกาวันนั้นเจ้าค่ะ

การใช้คำแทนชื่อและคำรับ

๑๕

ครู : ไช้, บ้านเธออยู่ที่ไหนล่ะ?

มาลัย : บ้านฉันอยู่ที่ถนนบำรุงเมือง เลขที่ ๑๐ เจ้าคะ

ครู : ไปบอกแม่ของเธอเถิดว่า ฉันขอใบและฉันจะไป

ตามกำหนด

มาลัย : ออกรายลาคะเจ้าคะ (ยกมือไหว้แล้วลุกขึ้นเดิน
ออกจากห้องไป)

หมายเหตุ นักเรียนชายให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า “ผม”

ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ขอรับ”

เรื่องที่ ๒ ไปแจ้งความคนข้ายำบล

ครู เป็น..... ขนอมพวา กำนัน

นักเรียนคนหนึ่งเป็น..... เด็กชายแสน สมบูรณ์

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม ขนอมพวา

นั่งอยู่บนพื้นในห้องกำลังพลกดยุช แสนเดินเข้าทางประตูแล้ว

ลงนั่งพบเพียงยกมือไหว้)

ขน : พ่อแสนมีอะไรอะไรหรือ?

แสน : พ่อให้ผมมาบอก ท่านขน เรื่องมีคนมาอยู่ที่บ้านนอก

คนหนึ่งชื่อ

แบบสอนจรรยาประถมปีที่ ๑

ชน : ทำไมพ่อของพ่อแสนจึงไม่มาบอกเองล่ะละ?

แสน : วันนพอของผมนักลิ่งโตนมาไม่ได้ชอวบี

ชน : แล้ว, คนทมาชอใหม่ชออะไร ชายเท่าไรละ
เป็นอะไรกับพอแสน

แสน : ชอเขมม อคมทรพย ชาย ๕๘ ปี เป็นชาย
ของผมชอวบี

ชน : ออ! เกมชายพอแสนชอที่ไหนละ?

แสน : ชายของผมเดิมชอจังหวัดชลบรีชอวบี

ชน : แกชายมาคองแต่เมื่อไรละ?

แสน : วันท ๑๐ เกชนนชอวบี

ชน : ทำไมชายพอแสนจึงชายมาชอทนละละ?

แสน : ชายผมชอคนเกวและแกแล้ว ไมใครชอเป็น
เพื่อน จึงเกชายมาชอกับพอผมชอวบี

ชน : คนเกชอทคองการไว้มคแล้ว พอแสนจะกลับกัก

แสน : ผมกรวบลาละชอวบี (ชกมือไหวแล้วลุกชนเตน
ชอจากห้องไป)

หมายเหตุ ถ้าเชนนกเรียนหญิงให้ใช้คำแทนชอว่า "อคน"

ส่วนคำวบีให้ใช้ว่า "กะ" หรือ "เจ้ากะ"

เรื่องที่ ๓ สนทนากับแขกที่มาเยี่ยมโรงเรียน

เด็กหญิงที่โตพอสมควรเป็นนางจิมปา เพื่อนคน ผู้ปกครองนักเรียน
นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....นักเรียนชื่อลำควน สว่างวงศ์

(แสดงที่พนักหน้าโรงเรียน ลำควนเดินออกจากโรงเรียน
จะไปตามภารโรงมาให้ครู จิมปาเดินมาพบตรงหน้าโรงเรียน)

จิมปา : แม่หนู, ครูอยู่ไหนจ๊ะ ?

ลำควน : ครูคนไหนคะ ?

จิมปา : ออ ! โรงเรียนนี้มีครูหลายคนหรือ ? ฉัน
อยากพบครูใหญ่จ๊ะ

ลำควน : ไก่ช๊ะ, ฉันจะพาไป

จิมปา : ก็แม่หนูจะไปไหนล่ะจ๊ะ ?

ลำควน : ฉันจะไปตามภารโรงจ๊ะ

จิมปา : ขอโทษ, ฉันชวนพักอยู่เย็นนาน แม่หนูไปตาม
ภารโรงเสียก่อนเถิดจ๊ะ

ลำควน : ไม่เป็นไรจ๊ะ

จิมปา : ขอโทษเถิด แม่หนูชื่ออะไรจ๊ะ ? ฉันอยาก
รู้จักไว้

แบบสอนจรรยาประถมนิท ๒

ถ้าคุณธรรมอันดีของคณาจารย์สอนแก่ศิษย์
 เมื่อได้ฟังแล้วผู้ใดไม่เชื่อฟัง ก็เพราะความกลัวว่าจักก็เวรภัย
 ไประแวงถึงอันตราย ฉะนั้นคณาจารย์
 เมื่อกล่าวถึงคุณธรรมอันดีแล้ว (ยกมือไหว้) แล้ว
 (น้อมศีรษะลงกราบ)

หมายเหตุ นักเรียนชายให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า “ผม”
 ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ขอรับ”

เรื่องที่ ๔ ตอนรับเจ้าพนักงานผู้มาสำรวจเด็ก
 ครูเป็น.....นายตาก มั่นธรรม จรรยาการอำเภอ
 นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กชายแผน แสงดิน

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้น หรือในห้องประชุม แผนกำลัง
 กวากเรือน ตากเดินมาหยุดอยู่หน้าประตู แผนหยุดมือ)

แผน : ท่านมีธุระอะไรหรือขอรับ?

ตาก : คุณเป็นกรรมการอำเภอจะมาสำรวจ เด็กที่มีอายุใน
 เขตนี้แล้วเรียน

แผน : (วางไม้กวากและไปหยิบสมุดมา) : เชิญท่าน

การใช้คำแทนชื่อและคำรับ

๑๑๕

นั่งก่อนชื่อชอว์บี

தாக : ขอยใ (เกินมานั่งบนเสื่อ) ที่บ้านใครล่ะ?

แผน : บ้านนายเทศพ่อผมเองชอว์บี

தாக : พ่อเธอไปไหนล่ะล่ะ?—

แผน : พ่อผมไปนาชอว์บี

தாக : เมื่อไรพ่อเธอจะกลับล่ะล่ะ?

แผน : พ่อผมเห็นจะกลับเย็นมากที่เกี่ยวชอว์บี

தாக : ช่วยบอกแก่พ่อเธอด้วยว่า พรุ่งนี้เขาเวลา

๑๒.๐๐ นาฬิกาฉันจะมาหา

ลาก่อนล่ะล่ะ

(ลูกขึ้นจะเดินกลับ)

แผน : (ยกมือไหว้) : ชอว์บี เมื่อพ่อผมกลับมา ผม

จะบอกให้ทราบ

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนหญิงให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า

“ฉัน” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ค่ะ” หรือ “เจ้าค่ะ”

เรื่องที่ ๕ คือรับแขกผู้มาเยี่ยม

ครูเป็น.....พบกับ.....

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....ได้ทักทาย.....ถึงงานทักทาย

แบบสอนจรรยาประถมปีที่ ๑

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม สมมติว่าสมร
นั่งอยู่ข้างน้อง ซึ่งกำลังนอนป่วยอยู่) แพทย์ มาเยี่ยมที่หน้า
ประตูเรือน)

สมร : (ยกมือไหว้) : เชิญท่านเข้ามานั่งข้างในก่อน
ซีคะ (ลากไปหยิบเสื่อมาปู)

แพทย์ : (เดินมานั่งบนเสื่อ) : แม่เจ๊ไม่อยู่หรือจะ ?

สมร : ไม่อยู่ค่ะ แม่บอกฉันว่า จะไปชื้อยาตามตลาดท่าน
ส่งไว้นานคะ

แพทย์ : อาการป่วยของน้องเจ๊มันเป็นอย่างไรบ้าง ?

สมร : ค่อยยังชั่วจนมากที่เคียวเจ้าคะ

แพทย์ : ก็แล้ว (พิจารณาถูกุณไช้) อีกสองสามวันก็คง
เป็นปกติ

สมร (ยิ้ม) : เจ้าคะ ฉันจะบอกให้แม่ทราบดีว่าจะ
ดีใจมาก

แพทย์ : ลาก่อนเถอะ พรุ่งนี้ฉันจะมาเยี่ยมอีก

สมร : เจ้าคะ (ยกมือไหว้)

ความเกี่ยวข้องกันในบ้าน

๒๑

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนชายให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า

“ผม” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ขอรับ”

บทที่ ๔

ความเกี่ยวข้องกันในบ้าน

๑. ถามความรู้เดิม— ครูถามนักเรียนว่า “เหตุไรเราจึงว่า คุณไม่สนใจสิ่งที่มีชีวิต?” (เพราะคุณไม่คำนึงถึงอาหารและเคยโทษกันใด) ถาม “ คุณไม่เคลื่อนไหวไปมาจากที่ใดเช่นเคยกับสัตว์หรือ? ” (คุณไม่เคลื่อนไหวไปมาจากที่ใด) ถาม “ ข้อที่แปลกกันระหว่างคุณไม่กับสัตว์ มีอะไรบ้าง? ” (คุณไม่เคลื่อนไหวไปมาจากที่ใดได้ แต่สัตว์ต้องเที่ยวไปในที่ต่างๆ ได้)

ครูอธิบายว่า สัตว์ทั้งหลายชอบที่จะเที่ยวไปในที่ต่างๆ แต่ก็สัตว์เป็นจำนวนมากชอบอาศัยอยู่แต่ในที่แห่งเดียว หรืออาศัยอยู่ในรังประจำที่แห่งเดียว

ถาม “ เหตุไรไก่หรือนกจึงกลับมารังของมันในเวลาเย็นเสมอทุกๆวัน? ” (เพราะมันรักรังของมัน) ถาม “ ใครเคยเห็นแมลงบางตัวหายไปจากบ้านนานๆบ้าง? ” (เคยเห็น) ถาม

“เหตุไฉนจึงกลัวย้ายบ้านอีก?” (เพราะมันคึกคักอยู่) ถาม

“ไก่ นก และแมว เหล่านี้มันมีความคึกคักเหมือนคนเราหรือ?”

(สัตว์เหล่านี้ ไม่มีความคึกคักเท่าคนเรา) ถาม “ใครเคยไป

เที่ยวในที่สกปรกสยด้าง?” (เคยไป) ถาม “เมื่อกลัวย้าย

บ้านรู้สึกอย่างไร?” (รู้สึกขี้เกียจ) ถาม “ทำไมจึงรู้สึก

ขี้เกียจ?” (เพราะบ้านเป็นที่รักของเรา) ถาม “นักเรียนรู้เหตุ

ผลหรือไม่ว่า ทำไมเราจึงรักบ้านของเรา?” ครูอธิบายแทน

คำตอบของนักเรียนว่า สัตว์โดยมากรักที่อยู่ของมัน ส่วนนกเรียน

มีความรู้และความคึกคักกว่าสัตว์มาก จึงจำเป็นต้องรู้เหตุผลให้

ถ่องแท้ว่า บ้านมีความดีของแก่ตัวเราอย่างไร เราจึงต้องรัก

ถึงจะไปที่เรียนต่อไป

๒. บ้านคืออะไร?— ครูถามนักเรียนว่า “ที่ที่เรานอน

นอนอยู่นั้นเรียกว่าอะไร?” (เรียกว่าบ้าน) ถาม “ในบ้าน

มีอะไรบ้าง?” (นักเรียนบอกคนละอย่าง) ถาม “คนที่อยู่

ในบ้านหนึ่ง มีอย่าง น้อย ประมาณกี่คน?” (ประมาณ ๒ หรือ

๓ คน) “บางคนมีตึกใหญ่โตอยู่คนเดียวหรือใช้วิธีบริวาร มีแต่คน

ในบ้านทะเลาะกันเสมอ เขาจะมีความสุขหรือ?” (ไม่มีความสุข)

ความเกี่ยวข้องกันในบ้าน

๒๓

ถาม “คนที่อยู่ในกระท่อมและโรงนา รู้จักเอาใจกันจะอยู่
เป็นอย่างไร?” (อยู่เป็นสุขสบายก็)

ครูอธิบายว่า คำว่า บ้าน ไม่ได้หมายความว่าแค่เพียงว่า เป็น
ที่พักหรือที่อาศัยอยู่หล่นนอนเท่านั้น คนที่อาศัยอยู่ในบ้านของเรายัง
กระทำสิ่งต่างๆ ออกมา เช่น ประพฤติชอบตรงต่อคน เชื้อ เพื่
ต่อหน้า และรักกันเป็นต้น บ้านจึงจะเป็นที่อยู่ที่ทำให้ความสุขสบาย

ก. บ้านเป็นที่ให้การศึกษาอย่างดี— ครูดำนักรู้เรียน
ว่า “เด็กที่พูดจาได้ถูกต้อง ได้ความรู้มาจากไหน? เด็ก
ที่รู้จักแบ่งตัวละสาครเรียบร้อย ได้ความรู้มาจากไหน? เด็กที่กิน
อาหารไม่เลอะเทอะเหม็นม้าม ได้ความรู้มาจากไหน? เด็กที่รู้จัก
กวาดเรือนและเทะโถนได้สะอาด ได้ความรู้มาจากไหน? เด็ก
ที่ตัวกับข้าวของกันเป็น ได้ความรู้มาจากไหน? เด็กที่รู้จักกราบ
ไหว้และมีกิริยาเรียบร้อย ได้ความรู้มาจากไหน?” นักเรียนคง
ตอบว่า (ได้ความรู้จากบ้าน) ทุกคำถาม

ครูถามต่อไปว่า “บ้านมีคุณประโยชน์แก่เราอย่างไร?”
บ้านนี้ ที่ที่เรารู้จักกันดี ถาม “ทำไมจึงว่าบ้านเป็น
ที่ให้การศึกษาแก่เรา?” เพราะเราได้ความรู้ที่สำคัญ ๆ จากบ้าน

แบบสอนจรรยาประณัติที่ ๑

มากมาย ถาม “ความรู้ที่เราได้จากบ้านคืออะไรบ้าง?” เช่น
 ความสะอาด ความเรียบร้อย เชื้อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ และ
 รู้จักทำการงาน เป็นต้น

ครูบอกนักเรียนว่า วิชาที่เรียนในโรงเรียนนั้น เป็นแต่เพียง
 ผลึกให้เรามีความฉลาดไหวพริบ และเป็นเครื่องช่วยความรู้ที่ได้
 จากบ้านให้ดียิ่งขึ้นเท่านั้น ส่วนความรู้ที่ได้จากบ้าน เช่น การทำ
 มาหากิน และความประพฤติ เป็นต้น เป็นความรู้ที่เรจะต้องทำจริงๆ
 ในเวลาต่อไปทั้งสิ้น เหตุฉะนั้น นักเรียนทุกคน ต้องตั้งใจฝึกหัด
 กระทำให้ได้จริงๆ

๔. บ้านที่ไม่ดีให้โทษอย่างไร?— ครูเล่านิทานต่อไปนี้
 ให้ให้นักเรียนฟัง

นานมาแล้วมีเด็กชายสองคนพี่น้อง นิสัยใจคอคล้ายคลึง
 กันมาก เมื่อพ่อแม่ตายแล้ว เด็กสองคนก็หมกมุ่น คนพี่ไป
 อาศัยอยู่กับพระที่วัด ได้เล่าเรียนวิชาความรู้เป็นอันดี ส่วนคน
 น้องไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน พวกโรวังค์ยให้เที่ยวลักขโมย และ
 ปลูกชิงว้างราวเขาเรื่อยไป ภายหลังตำรวจจับได้นำไปส่งศาล ศาล
 เห็นว่ายังเป็นเด็กเล็กอยู่ จึงพักสืบภาคทัณฑ์ไว้ แต่จะต้องมี

ผู้มารับรองและเอาตัวไปฝากหัดกับสำนักให้ที่อื่น

เมื่อความ เรืองนรี ถึงแก่ผู้เป็นพี่ จึงได้อ้อนวอนพระผู้เป็น
อาจารย์ให้มารับเอาของของตัวมาเลี้ยงไว้ด้วย ทั้งนั้นมาเด็ก
ผู้น้องก็รู้สึกตัว และกลับประพฤติตนเป็นคนดีไปอย่างพิสดาร

ถาม “เด็กที่ไปอยู่กับพระในนิทานเรื่องนี้เป็นอย่างไร?” (เป็น
คนประพฤติตนเรียบร้อยและมีความรู้) ถาม “เด็กที่ไปอยู่กับ
ใครเป็นอย่างไร?” (เด็กที่ไปอยู่กับใคร เป็นคนลักขโมย) ถาม
“เด็กที่ไปอยู่กับใครแล้ว ภายหลังมาอยู่กับพระเป็นอย่างไร?”
(กลับประพฤติตนเป็นคนดีไป)

ครั้นถามต่อไปว่า “เด็กที่แต่งกายสะอาด เชื้อพงศ์คำสั่งสอน
กิริยาเรียบร้อย เป็นเด็กที่อยู่ในบ้านอย่างไร?” เด็กที่แต่งกาย
สะอาด เชื้อพงศ์คำสั่งสอน กิริยาเรียบร้อย มักเป็นเด็กที่อยู่ใน
บ้านที่ดี ถาม “เด็กที่แต่งกายสกปรกไม่ อยู่ในถ้อยคำผู้ใหญ่
วาทะหยาบคาย เป็นเด็กที่อยู่ในบ้านอย่างไร?” เด็กที่แต่งกาย
สกปรก ไม่อยู่ในถ้อยคำผู้ใหญ่ วาทะหยาบคาย มักเป็นเด็กที่
อยู่ในบ้านไม่ดี ถาม “เด็กที่อยู่ในบ้านไม่ดี ถ้าอยากจะ
กลับตัวเป็นคนดี จะต้องทำอย่างไร?” เด็กที่อยู่ในบ้านไม่ดี
ถ้าอยากจะกลับตัวเป็นคนดี ต้องทำตามคำสั่งสอนของครูให้ได้
จริง ๆ หรือมิฉะนั้นก็ต้องไปอยู่ในบ้านที่ดี

๕. บิดาทำให้ครอบครัวเป็นสุข — ถาม “ในบ้าน
 หนึ่งๆ มีใครอยู่บ้าง?” (พ่อแม่และลูก) ถาม “ใครเป็นผู้
 ปกครองดูแลบ้าน?” พ่อเป็นผู้ปกครองดูแลบ้าน ถาม “ใคร
 เป็นผู้หามาเลี้ยงคนในบ้าน?” พ่อเป็นผู้หามาเลี้ยงคนในบ้าน
 ถาม “ใครเป็นผู้คอยห้ามเก็บในบ้านไม่ให้เกิดความชั่ว แต่คอย
 ชักนាំให้ทำแต่การดี และให้เล่าเรียน?” พ่อเป็นผู้คอยห้ามลูก
 ไม่ให้ทำความชั่ว แต่คอยชักนាំให้ทำแต่การที่ดี และให้เล่าเรียน
 ถาม “เมื่อพ่อออกไปจากบ้าน ลูกก็ชักชวนกันทำอะไร?” เมื่อ
 พ่อออกไปจากบ้าน ลูกก็ชักชวนกันทำความชั่วต่าง ๆ ถาม
 “เมื่อพ่อออกไปจากบ้าน เด็กก็ทำตัวเป็นอย่างไร?” เมื่อพ่อ
 ออกไปจากบ้าน เด็กก็จะต้องทำตัวดี เพราะเมื่อพ่อจากไปทำ
 ให้เขาเกิดความรักและคิดถึง ถาม “เมื่อพ่อกลับมาบ้าน เขา
 มักแสดงกริยาอย่างไร?” เมื่อพ่อกลับมาบ้าน เขาต้อนรับและ
 เข้าเกาะแขนขา ถาม “เมื่อพ่อไปจากบ้าน นักเรียนควร
 ทำอย่างไร?” (ต้องทำตัวให้ดียิ่งขึ้น) ถาม “ทำอย่างไร?”
 (ให้นักเรียนตอบเป็นตนๆ) ถาม “เมื่อพ่อกลับมาถึงบ้าน
 นักเรียนควรจะทำอย่างไร?” (ต้องคอยต้อนรับ)

๖. ความสุขในบ้านเกิดจากมารดา— ครูดำนักรเรียน
ว่า “ใครเป็นผู้ดูแลบ้านเรือนให้สะอาดอยู่เสมอ?” เมื่อเวลาที่
ลูกหกล้ม ใครเป็นผู้วิ่งไปช่วย? เมื่อเวลาที่ลูกถูกเจ็บ ใครเป็นผู้
รีบเข้าให้หาย?” นักเรียนคงตอบว่า “แม่” ทุกคำถาม

ครูดำนักรเรียนถาม “ใครเป็นผู้สอนให้เราทำกิจการต่างๆ?”
แม่เป็นผู้สอนให้รู้ กิจการต่างๆ ถาม “เมื่อแม่เป็นคนแรก
ที่สอนเรา เราควรจะนับท่านว่าเป็นอะไรของเรา?” แม่เป็นครูคน
แรกของเรา ถาม “ทำไมเมื่อเด็กได้รับความลำบากอย่างใด
อย่างหนึ่ง จึงได้เรียกหาแม่เสมอ?” (เพราะแม่เป็นผู้กรุณา
สงสารลูกยิ่งกว่าคนอื่น ๆ) ถาม “ถ้าจะเปรียบว่าแม่เป็น
เพื่อนของเรา ท่านจะเป็นเพื่อนชนิดใด?” แม่เป็นเพื่อนที่
สุดของเรา

๗. หน้าที่ของบุตรที่จะต้องทำให้บ้านเป็นสุข— ถาม
“เด็กที่โตๆ จะต้องประพฤติตนอย่างไร จึงจะเป็นตัวอย่างแก่เด็ก
เล็กๆ?” เด็กโตๆ จะต้องประพฤติตนเป็นคนเอื้อเฟื้อ และ
กิริยาเบาใจเรียบร้อย จึงจะเป็นตัวอย่างแก่เด็กเล็กๆ ถาม
“เมื่อแม่ป่วยไข้ ใครเป็นผู้ที่ควรดูแลบ้านเรือนให้สะอาด?” เมื่อ

แม่ป่วยไข้มืดต้องดูแลบ้านเรือนให้สะอาด

ถาม “เมื่อแม่

ป่วยไข้ ใครเป็นผู้ที่ควรหุงหาอาหารแทน?”

เมื่อแม่ป่วยไข้

ลูกต้องเป็นผู้หุงหาอาหารแทน

คำถามสอบที่เรียนมาแล้ว

๑. เหตุไรเราจึงรู้ว่า ไก่ นก และแมว รักที่อยู่ของมัน?

๒. นักเรียนก็ชอบไปเที่ยวตามที่สนุกสนาน แต่ทำไมจึง

อยากกลับบ้าน?

๓. บ้านที่จะอยู่เป็นสุขสบายต้องเป็นตึกใหญ่โตหรือ?

๔. บ้านที่จะอยู่เป็นสุขสบาย คืออย่างไร?

๕. คำว่า บ้าน หมายความว่าอะไร?

๖. เด็กที่รู้จักพูด รู้จักแต่งกายสะอาด ได้ความรู้มา

จากไหน?

๗. เด็กที่แต่งกายสะอาด ภิรยาเรียบร้อย เป็นเด็กที่อยู่

ในบ้านอย่างไร?

๘. เด็กที่แต่งกายสะอาด วาจาไพเราะ เป็นเด็กที่อยู่ใน

บ้านอย่างไร?

๙. เด็กที่อยู่ในบ้านไม่ก่ มีทางที่จะกลับตัวประพฤติเป็นคนดี

ได้อย่างไร ?

๑๐. ใครเป็นผู้ปกครองบ้าน เวียนและเป็นผู้หามาเลี้ยงคนในบ้าน ?

๑๑. ทำไมเด็กชกชนจึงอยากให้ออกไปจากบ้าน ?

๑๒. เด็กตกเมื่อให้ออกไปจากบ้าน เขาประพฤติดังไร ?

๑๓. เมื่อพอลกลับมาถึงบ้าน เด็กตกมีกแสดงกิริยาอย่างไร ?

๑๔. เมื่อเด็กได้รับความลำบากหรือเจ็บป่วย ทำไมจึงได้ร้องเรียกหาแม่เสมอ ?

๑๕. เหตุไรจึงว่า แม่เป็นครั้งแรกของเรา ?

๑๖. ใครเป็นผู้ทำให้บ้านเวียนสะอาดอยู่เสมอ ?

๑๗. หน้าที่ของลูกจะต้องทำอย่างไร บ้านจึงจะอยู่เป็นสุขสบาย ?

๑๘. เมื่อแม่เจ็บป่วยลูกจะต้องทำอย่างไร ?

ข้อควรจำ

๑. บ้านที่จะอยู่เป็นสุข สบายก็เพราะคนในบ้านรักกัน และ เชื้อเพื่อต่อกัน ถ้าคนในบ้านรักกันและเชื้อเพื่อต่อกันแล้ว ก็จะอยู่ในกระท่อมหรือโรงนา ก็ยังเป็นสุข สบายดีกว่าผู้ที่มั่งมีและอยู่ในที่ใหญ่โต แต่ทะเลาะวิวาทกันเองเสมอ

๒. บ้านเป็นที่พักสำหรับอาศัยอยู่ทุกวัน คนในบ้านจึงต้องช่วยกัน
กระทำแต่ความดีทุกอย่าง เพื่อให้บ้านเป็นที่อยู่อย่างสุขสบาย

๓. เด็กชายต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กเล็กๆ
และทำการงานที่เป็นคุณประโยชน์

๔. เด็กหญิงต้องทำงานแทนแม่ในเวลาช่วยใช้ และต้องฝึก
หัดตนให้เป็นคนฉลาดในการงานที่จะต้องทำต่อไป ในเวลาข้างหน้า

บทที่ ๕

การให้ของแก่กันและรับของจากกัน

สอนด้วยวิธีให้รางวัลตามเหตุการณ์ที่สมควร

เรื่องที่ ๑ นำจดหมายไปให้ผู้ใหญ่

นักเรียนคนหนึ่งเป็น นายเนตร เพ็ญเพียร เจ้าของบ้าน

นักเรียนคนหนึ่งเป็น เด็กชายชาวชวช. ชาญหอก

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้น หรือในห้องประชุม ชาวชวช.เคาะ

ประตู) นายเนตรลุกจากเก้าอี้ไปเปิดประตู ชาวชวช.เคาะหมวกยก

มือไหว้)

การให้ของแก่กันและรับของจากกัน

๓๓๑

เนตร : เข้ามานั่งข้างในซิหน

อววช : ขอมใจขอรับ (เข้าไปในห้อง แล้วใช้มือขวาถือ
รทหมายส่งให้นายเนตร)

เนตร : นั่งซิ (จัดไปทางเก้าอี้หรือมานั่ง)

(อววช นั่งลงบนม้านั่ง นายเนตรอ่านรทหมายแล้ว
เขียนรทหมายตอบ และส่งให้อววช อววช ยืนขึ้น
รับด้วยมือขวา)

อววช : ผมลาก่อนขอรับ (ยกมือไหว้)

เนตร (ถ่มคำระยะหนึ่ง) : เออ, ไปงักเล็ก

(อววช เดินออกประตูไป นายเนตร ลุกไปยืนที่ประตู)

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนหญิงให้ใช้คำว่าขอตัวขอว่า

“อฉัน” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ค่ะ” หรือ “ครับ”

เรื่องที่ ๒ ให้สิ่งของแก่ครูที่โรงเรียน

นักเรียนหญิงที่ โตพอ สมควร เช่น ครู ชื่อนางสาวพวงทอง แซ่หว้า
นักเรียนคนหนึ่งเป็น ขยายชื่อเด็ก หญิง รุ่งฤดี แก้วแพทย

(แดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม) นางสาวพวงทอง
นั่งอยู่บนเก้าอี้ริมโต๊ะหน้าชั้น) (มือนโมหะวิเศษ)

รงกล (ใช้มือขวาถือกระเช้าตอกไม้มาวางลงบนโต๊ะ แล้วคุกเข่าลงยกมือไหว้) : อธิ์นนำตอกไม้นี้มา ให้ครูค่ะ

พวงทอง (ก้มศีรษะนึคหนึ่ง ขณะที่รงกลไหว้) : แหม ! ตอกไม้เหล่านี้น่างามจริง แม้รงกลได้มาจากไหนล่ะ ?

รงกล : อธิ์นเก็บมาจากสวนหลังบ้านค่ะ

พวงทอง : ชอบใจเธอมากค่ะ

(รงกล ยกมือไหว้แล้วเดินไปนั่งในชั้น)

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนชายให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า “ผม” และคำร้บให้ใช้ว่า “ขอรับ” ส่วนกิริยาคุกเข่าจะไม่ทำก็ได้ เพียงแค่นไหว้เท่านั้นก็พอ

เรื่องที่ ๓ ให้สิ่งของแก่เพื่อนนักเรียนด้วยกัน

นักเรียนคนหนึ่งเป็น เด็กชายไกร แม่นซน

นักเรียนคนหนึ่งเป็น เด็กชายรุต เพ็ญขรรณ

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม ไกรนั่งอยู่ที่โต๊ะเรียนในชั้น)

รุก (ไข่มือกวาดหนึ่งส้อมมานอนอยู่ตรงหน้าโต๊ะที่ ไกร
นั่ง) : ไกร วันนี้เป็นวันเกิดของแกไม่ใช่หรือ?

ไกร (ยิ้ม) : ถูกแล้ว

รุก : กันยีนทำให้หนึ่งส้อมเล่มนี้ เป็นของขวัญ สำหรับวัน
เกิดของแก (ส่งหนึ่งส้อมให้)

ไกร (รับหนึ่งส้อม) : ขอใจมาก แกช่างใจกว้างๆ

รุก : กันให้แกด้วยความเต็มใจจริงๆ

หมายเหตุ : ถ้าเป็นนักเรียนหญิงให้ ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า
“ฉัน” และเรียกคำแทนชื่อผู้ชายสองว่า “เธอ” หรือ “แม่—”
ก็ได้

เรื่องที่ ๔ นำของไปให้ครูที่บ้าน

นักเรียนหญิงไทพอสสมควรเป็น ครู ซอลากวน พุ่มพวง

นักเรียนคนหนึ่งเป็น ศิษย์ ซอลาเยก รุกสัน

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม ถ้าควนน้อย

ทพทอ) ไกร

แบบสอนจรรยาประณมปีที่ ๑

ลำเจียก (ใช้มือขวาถือถาดขนมมาวางลงตรงหน้าลำกวน แล้วหมอยกราย) : แม่ให้อิฉันท่านมามาให้ครู สำหรับวันขึ้นปีใหม่ค่ะ

ลำกวน : ชอบใจนะ ขนมนั้นจะอร่อยมาก บอกแก่แม่เชอ กัวยว่า ฉันท่านใจมาก

ลำเจียก : เจ้าค่ะ อิฉันท่านจะบอกให้แม่ทราบ อิฉันท่านกราบลาครู ก่อนล่ะเจ้าค่ะ (กราบแล้วลุกขึ้นเดินไป)

ลำกวน (พูดขณะที่ลำเจียกกราบ) : ะ, ไปงักันละ

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนชายให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า

“ผม” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ขอรับ”

เรื่องที่ ๕ เก็บของตกได้คืนให้เจ้าของ

นักเรียนคนหนึ่ง เป็นเด็กหญิง อูไร เขียวคำ ผู้ทำผ้าเช็ดหน้าตก
นักเรียนอีกคนหนึ่ง เป็นเด็กชาย กำจก ชัยนิกิ เพื่อนนักเรียนชั้น
เดียวกันซึ่งเป็นผู้เก็บผ้าเช็ดหน้าตกได้

(แสดงที่สนามหรือลานหน้าโรงเรียน)

อุไร (เดินบ่น) : น่าประหลาดจริง ผัวเข็ดหน้าตก
หายที่ตรงไหนก็ไม่รู้ หาเท่าไรก็ไม่พบ (มอง
ดูทั่วไป)

กำจิก (ถอยหมวกลงมาถอ แล้วใช้มือขวาถอผ้าเช็ด
หน้า : นี่ผ้าเช็ดหน้าของเธอใช้ไหมจ๊ะ? คุณ
เก็บได้ทีถน

อุไร : ใช่จ๊ะ แหม! ก็จริง (ใช้มือขวารับผ้าเช็ดหน้า
แล้วก้มศีรษะและยิ้ม) ขอบใจจ๊ะ

กำจิก : ไม่ต้องขอบใจหรอกจ๊ะ เป็นเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น
(ก้มศีรษะแล้วเดินไป)

บทที่ ๒

การตรงต่อเวลา

๑. ถามความรู้เดิม— ครูดถามนักเรียนว่า “เวลาต้น
(ครั้งแรก) โรงเรียนเปิดสอนกี่นาฬิกา?” (เวลา ๙.๐๐ นาฬิกา)
ถาม “เวลาหลัง (ครั้งที่สอง) โรงเรียนเปิดสอนกี่นาฬิกา?”
(เวลา ๑๒.๐๐ นาฬิกา) ถาม “ที่ว่ามาโรงเรียนสาย

ก็อย่างไร?” (มาช้ากว่าเวลาที่โรงเรียนเปิดสอน) ถาม
 “มาเหมาะสมเวลาที่โรงเรียนเปิดสอน เรียกว่าตรงหรือไม่?” ตรง
 ต่อเวลา ถาม “ทำไมครูจึงชอบให้นักเรียนมาตรงต่อเวลา
 เสมอ?” (เพราะไม่ต้องคอยเสียเวลา) ถาม “เหตุไร
 โรงเรียนจึงได้ให้รางวัลแก่นักเรียนที่มาทันเวลาเสมอ?” เพื่อ
 ให้นักเรียนพยายามมาให้ตรงต่อเวลาเสมอ)

๒๒. การตรงต่อเวลาเป็นหัวใจของการทำงาน— ถาม
 “ชาวสวนชาวนาเขาทำการเพาะปลูกในฤดูไหน?” (ฤดูฝน) ถาม
 “ทำไมชาวสวนชาวนาจึงเตรียมตัวทำการเพาะปลูกได้เหมาะสมแก่
 ฤดู?” (เพราะฤดูฝนตั้งต้นในราวเดือนพฤษภาคมแทบทุกปี) ถาม
 “ถ้าฤดูฝนเลื่อนไปเลื่อนมาอยู่เสมอ จะเป็นอย่างไร?” (ชาว
 สวนชาวนาจะไม่มีโอกาสเตรียมตัวได้เหมาะสมแก่ฤดู) ถาม “ฤดู
 ฝนตั้งต้นในราวเดือนพฤษภาคมแทบทุกปีเช่นนั้น เป็นประโยชน์แก่
 ชาวสวนชาวนาอย่างไร?” ฤดูฝนตั้งต้นในราวเดือนพฤษภาคม
 แทบทุกปี เป็นประโยชน์แก่ชาวสวนชาวนาในการเตรียมทำสวนทำ
 นาได้เหมาะสมกับเวลาหรือตรงต่อเวลา (ตรง)
 ถาม “เราเห็นดวงจันทร์เต็มดวงในวันไหน?” (เราเห็น
 ดวงจันทร์เต็มดวงในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ) ถาม “เราไม่เห็นดวง

จันทร์เลยในวันไหน?” (เราไม่เห็นดวงจันทร์ ในวันสิ้นเดือน)

ถาม “ การขึ้นแรมของดวงจันทร์เป็นเช่นนี้เสมอทุก ๆ เดือนหรือ?”

(การขึ้นแรมของดวงจันทร์ เป็นเช่นนี้เสมอทุก ๆ เดือน) ถาม

“ การที่เราใช้เวลาข้างขึ้นข้างแรมของดวงจันทร์แน่นอนเช่นนั้น เป็น

ประโยชน์แก่การทำปฏิทินอย่างไร?” การที่เราใช้เวลาข้างขึ้นข้าง

แรมของดวงจันทร์แน่นอน เป็นประโยชน์ในการทำปฏิทินไว้ได้

ตลอดปี คำตอบนี้ ถ้านักเรียนตอบไม่ได้ ครูต้องบอกให้

ครูถามต่อไปว่า “ ใครเคยเห็นนกเที่ยวหาหนอนกินความทน

ไม่ยั้ง?” (เคยเห็น) ถาม “ นกที่ออกจากรังแต่เช้าตรู่ได้

หนอนกินมากน้อยอย่างไร?” นกที่ออกจากรังแต่เช้าตรู่ย่อมได้

หนอนกินมาก ถาม “ นกที่ออกจากรังจนสาย จะได้หนอนกิน

มาน้อย อย่างไร?” นกที่ออกจากรังจนสาย จะไม่ได้หนอน

กินเลย ถาม “ ใครเคยไปเก็บดอกไม้ตามป่า หรือตามทุ่งนา

ที่มีคนเก็บมากมายบ้าง?” (เคยไปเก็บ) ถาม “ คนที่ไป

เก็บก่อนได้ดอกไม้มาน้อยอย่างไร?” (คนที่ไปเก็บก่อนเก็บดอกไม้

ไม่ได้มาก) ถาม “ คนที่ไปเก็บทีหลังได้ดอกไม้มาน้อย

อย่างไร?” (คนที่ไปเก็บทีหลังได้ดอกไม้มาน้อย) ถาม “ ถ้า

เรารู้ว่าคนที่มาก่อนย่อมได้ ก่อน จะเป็น อย่างไร?” คนที่มาก่อน

ย่อมได้ก่อน

ถาม “ คนที่มาก่อนย่อมได้ ก่อน จะเป็น อย่างไร?” คนที่มาก่อน

ย่อมได้ก่อน

๓. เด็กหรือผู้ใหญ่ก็ต้องเป็นผู้ ตรงต่อเวลา...ถาม
 “ใครเคยนัดเพื่อนไปเที่ยวบ้าง?” (เคยนัดกัน) ถาม “ถ้า
 เพื่อนของเราไม่ตรงเวลา เรานักอย่างไร?” (โกรธ) ถาม
 “ทำไมเราจึงโกรธ?” (เพราะทำให้เราต้องเสียเวลาคอย) ถาม
 “ถ้าเพื่อนของเราทำให้เราไปเที่ยว เราไปไม่ตรงต่อเวลา เขาจะ
 หนักอย่างไร?” (เขาโกรธเหมือนกัน) ถาม “ทำไมเราจึง
 โกรธ?” (เพราะเขาต้องคอยเสียเวลา) ถาม “การนัดพบกัน
 ถ้าจะไม่ให้ต้องคอยกันเสียเวลา ควรจะอย่างไร?” การนัด
 พบกันถ้าจะให้ ไม่ต้องคอยเสียเวลา ต้องไปให้ตรงต่อเวลา ถาม
 “นักเรียนที่มาโรงเรียนสาย ครูและเพื่อนนักเรียนหนักอย่างไร?”
 (โกรธ) ถาม “ทำไมจึงโกรธ?” (เพราะต้องคอยเสียเวลา)
 ถาม “การมาโรงเรียนควรจะมาเวลาไหน?” การมาโรงเรียน
 ควรจะมาก่อนเวลาเข้าเรียน หรือมาให้ตรงต่อเวลาเข้าเรียน ถาม
 “การมาโรงเรียนตรงต่อเวลา เป็นประโยชน์อย่างไร?” ครู
 และเพื่อนนักเรียนไม่ต้องคอยเสียเวลา ถาม “เวลาสอบได้
 ถ้าเรามาสายจะเป็นอย่างไร?” (ไม่ได้เข้าสอบ หรือถ้าได้เข้า
 สอบก็ตอบข้อถามไม่ได้หมดทุกข้อ) ถาม “ในการสอบได้เรา
 ควรจะไปถึงที่สอบเวลาไร?” ในการสอบได้เราต้องไปให้ถึงที่

สอบก่อนเวลาหรือตรงต่อเวลาสอบ ถาม “เวลาสอบไล่เราไปถึงที่สอบตรงต่อเวลา เป็นประโยชน์อย่างไร?” ได้เข้าสอบและมีเวลาตอบคำถามได้ทุกข้อ ถาม “ทำไมเราจึงชอบคนที่ตรงต่อเวลา?” เราชอบคนที่ตรงต่อเวลาเพราะเป็นคนทำอะไรทำจริง

เชื่อถือได้ ถาม “การงานอะไรบ้างที่เด็กต้องทำตรงต่อเวลา?” การงานที่เด็กต้องทำตรงต่อเวลา เช่น การนัดพบกัน การมาโรงเรียนและการสอบไล่ เป็นต้น

ครรถามต่อไปว่า “ลูกจ้างที่มาทำงานไม่ตรงต่อเวลา นายจ้างนึกอย่างไร?” (โกรธ) ถาม “ทำไมนายจ้างจึงโกรธ?” (เพราะลูกจ้างทำงานให้น้อยไป) ถาม “ลูกจ้างชนิดไรที่นายจ้างมักจะเพิ่มค่าจ้างให้?” (ลูกจ้างที่ทำงานตรงต่อเวลาอย่างแน่นอน นายจ้างมักจะเพิ่มค่าจ้างให้) ถาม “ลูกจ้างควรจะไปทำงานเวลาไร?”

ลูกจ้างต้องไปทำงานให้ตรงต่อเวลาซึ่งผู้จ้างกำหนดไว้ ถาม “ลูกจ้างที่ไปทำงานตรงต่อเวลาเสมอ เป็นประโยชน์อย่างไร” ลูกจ้างที่ไปทำงานตรงต่อเวลาเสมอ นายจ้างมักจะเพิ่มค่าจ้างให้

ถาม “กินในฤดูแล้งเป็นอย่างไร?” (แข็ง) ถาม “ถ้าพรวนกินในเวลากินแข็งเป็นอย่างไร?” (พรวนไต้ยาก) ถาม

“เมื่อฝนตกกินเป็นอย่างไร ?” (ฮ่อน) ถาม “ถ้าพรวนกินใน
 เวลากินอ่อนเป็นอย่างไร ?” (พรวนไถ่ง่าย) ถาม “ชาวสวน
 และชาวนาจะทิ้งพรวนกินในเวลาไหน ?” ชาวสวนชาวนาต้อง
 พรวนกินให้ตรงต่อเวลาที่ดินกำลังอ่อน ถาม “การพรวนกิน
 เมื่อกินกำลังอ่อน เป็นประโยชน์อย่างไร ?” การพรวนกินเมื่อดิน
 กำลังอ่อนเบาแรงมาก ถาม “แม้ค้ำน้ำของไปขายยังตลาด
 สายเกินไปเป็นอย่างไร ?” (ขายของไม่ใคร่ได้) ถาม “เหตุ
 ไรจึงขายไม่ใคร่ได้ ?” (เพราะคนซื้อกลัวเสียมากแล้ว) ถาม
 “แม้ค้ำจะทิ้งน้ำของไปขายเวลาไร ?” แม้ค้ำจะต้องนำของไป
 ขายให้ตรงต่อเวลา คือให้ทันเวลาที่เขาซื้อขายกัน ถาม “การ
 นำของไปขายตรงต่อเวลา เป็นประโยชน์อย่างไร ?” การนำ
 ของไปขายตรงต่อเวลาช่วยขายของได้มาก ถาม “การงานอะไร
 ย่างใหญ่จะต้องทำให้ตรงต่อเวลา ?” การงานที่ผู้ใหญ่จะ
 ต้องทำให้ตรงต่อเวลา เช่น การรับจ้าง การทำนา และการค้าขาย
 เป็นต้น

๕. เวลาที่ล่วงไปแล้วเรากลับคืนมาอีกไม่ได้ — ครู
 เล่าเรื่องต่อไปให้นักเรียนฟัง
 ๖. วันหนึ่ง เด็กชายควรว่องกายนอนอยู่กับบิดาของเขา

แต่เด็กชายควรรนอนไม่ใคร่หลับ เพราะ นานาฬิกาที่แขวนไว้ตรงหัวนอนเกินกึ่งกลาง อยู่เสมอ เขาจึงปลุกบิดาให้ลุกขึ้น แล้วพูดว่า “พ่อจ๋า, (เขานานาฬิกาไปแขวนไว้ที่อื่นเถอะ มันเกินกึ่งกลาง) ฉันนอนไม่ใคร่หลับ” พ่อของเขาตอบว่า “ช่างเถอะลูก พ่อเห็นว่านาฬิกาก็ดีกว่าเจ้าเสียอีก เพราะมันเกินตรงต่อเวลาเสมอ มันมีหน้าที่อย่างไร มันก็ทำอย่างนั้น เจ้าเห็นหรือไม่ว่ามันเกินทุกวัน ๆ และถึงเวลาก็มักจะช้ากว่าเวลาที่จริง ๆ บ้างวันก็ไปไม่ทันเวลาโรงเรียนบ้าง วันครูก็ต้องทำโทษเจ้าก็มี บ้างวันถ้าเจ้าเกียจคร้านเจ้าก็ไม่ไป เพราะอย่างนั้นพ่อจึงว่า นาฬิกาก็ดีกว่าเจ้า

“นาฬิกาเป็นของที่มีประโยชน์สำหรับใช้ดูเวลา และมันคอยบอกให้เจ้ารู้ลึกซึ้งว่า เจ้าจะต้องแก่ไปทุกชั่วโมง เพราะฉะนั้นพ่อจึงขอเตือนเจ้าไว้ว่า ถ้าไปเกียจคร้านไปเรื่อย ๆ เมื่อเจ้าจะทำอะไรก็จงทำให้มันมีประโยชน์แก่ตัวเจ้า ถ้าเจ้าทำอะไรที่ไม่มีความหมาย มันก็จะทำให้ชีวิตของเจ้าในชั่วโมงนั้นล่วงไปเสียเปล่า ๆ”

ครูถามนักเรียนว่า “นาฬิกาเดินทุกวัน ๆ หรือ ?”
 (นาฬิกาเดินทุกวัน) ถาม “นาฬิกาเดินช้า ๆ เร็ว ๆ หรือ
 อย่างไร ?” (นาฬิกาเดินตรงต่อเวลาเสมอ) ถาม “นาฬิกา
 มีประโยชน์อย่างไร ?” (นาฬิกามีประโยชน์สำหรับดูเวลา)
 ถาม “เวลาที่ล่วงไปแล้วจะ เขากลับคืนมาอีกได้หรือไม่ ?”
 เวลาที่ล่วงไปแล้วเขากลับคืนมาไม่ได้” ถาม “นาฬิกาบอก
 ให้เรารู้สึกตัวว่าอะไร !” นาฬิกาบอกให้เรารู้สึกตัวว่า เราจะ
 ต้องแก่ ไปทุกชั่วโมง ถาม “เราควรจะทำอย่างไร เวลาจึงจะ
 ไม่เสียไปเปล่า ๆ ?” เราต้องทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ เวลาจึงจะ
 ไม่เสียไปเปล่า ๆ ถาม “ถ้าในชั่วโมงหนึ่ง ๆ เราไม่ได้ทำ
 สิ่งไรให้เป็นประโยชน์ จะได้อะไร ?” ถ้าในชั่วโมงหนึ่ง ๆ
 เราไม่ได้ทำอะไรให้เป็นประโยชน์ ก็ได้อะไรในชั่วโมงนี้? ชีวิต
 ของเราล่วงไปเสียเปล่า ๆ

๕. การไม่ตรงต่อเวลาให้โทษอย่างไร ? — ครูเล่า
 เรื่องต่อไปให้นักเรียนฟัง

เด็กชายเรียง เป็นเด็กที่ประพฤติตนเรียบร้อย แต่เป็นคน
 เฉื่อยชาไม่ใคร่ตรงต่อเวลา วันหนึ่งครูนัดนักเรียนให้ไปเที่ยวตาก

อากาศทางเรือ ในวันรุ่งขึ้นเวลา ๖.๐๐ นาฬิกา เด็กชายวิ่ง
เป็นผู้ที่จะได้ไปเที่ยวด้วย ครั้นรุ่งขึ้นเวลา ๕.๐๐ นาฬิกา แม่
จึงปลุกเขาให้ลุกขึ้น แต่เด็กชายวิ่งเห็นว่ายังมีเวลาอีกมากจึง
นอนต่อไป ครั้นแม่เห็นว่าอีกครั้งชั่วโมงจะ ๖.๐๐ นาฬิกา ก็
ไปปลุกอีกครั้งหนึ่ง คราวนั้นเขาลุกขึ้นทำอะไรต่าง ๆ และกล่าวว่า
แต่งตัวเสร็จ ก็เหลือเวลาอีกไม่ถึง ๑๕ นาทีเสียแล้ว เขารับ
ออกจากบ้านวิ่งข้างเดินข้างตลอดทาง แต่พอถึงท่าเรือเห็นเรือออก
ไปจากท่าเสียแล้ว เขาเสียใจมากเดินคอตกกลับบ้าน ทั้งนี้เพราะ
เขาไม่ได้ไปให้ตรงต่อเวลา

ครูถามนักเรียนว่า “เด็กชายวิ่งเป็นอย่างไร?” (เด็กชาย
วิ่งเป็นคนเฉื่อยชา ไม่ใคร่ตรงต่อเวลา) ถาม “ครูนึกให้เด็ก
ชายวิ่งไปลงเรือเวลาไหน?” (เวลา ๖.๐๐ นาฬิกา) ถาม
“เหตุไรเด็กชายวิ่งจึงไปลงเรือไม่ทัน?” (เพราะไปไม่ตรงต่อ
เวลา) ถาม “การไม่ตรงต่อเวลาเป็นความเสียหายอย่างไร?”
(ไม่ได้ไปเที่ยว) ถาม “เด็กชายวิ่งไม่ได้ไปเที่ยว เขารู้สึก
อย่างไร?” (เสียใจ)

ครูถามต่อไปว่า “ใครเคยมาโรงเรียนสายบ้าง?” (เคยมา
สาย) ถาม “นักเรียนที่มาโรงเรียนสาย เมื่อเข้าเรียนรู้สึก

อย่างไร ?” นักเรียนที่มาโรงเรียนสาย ต้องรีบร้อนหาของหยิบ
มีนและงอง เรียนไม่ได้ดี

ครูบอกนักเรียนว่า การมาโรงเรียนสายย่อมทำให้การเรียน
ในตอนแรกได้ลงมือช้าไป และนักเรียนก็ไม่ใคร่ตั้งใจเรียน นัก
เรียนที่มาสายคนเดียวหรือสองคน ทำให้ครูและเพื่อนนักเรียน
เสียเวลาไปด้วย ถาม “นักเรียนที่มาโรงเรียนสาย ทำให้ครู
และเพื่อนนักเรียนเสียประโยชน์อย่างไร ?” นักเรียนที่มาโรงเรียน
สาย ทำให้ครูและเพื่อนนักเรียนเสียเวลา และนักเรียนไม่ตั้งใจ
เรียน

ถาม “ใครเคยไปไม่ทันรถไฟบ้าง ?” (เคยไปไม่ทันรถไฟ)
ถาม “เมื่อไปไม่ทันรถไฟรู้สึกอย่างไร ?” (เสียใจ) ถาม
“คนอื่นเขาเห็นเราไปไม่ทันรถไฟ เขาพลอยเสียใจกับเรากด้วย
หรืออย่างไร ?” (เขากลับหัวเราะเยาะเรา) ถาม “ทำไม
จึงหัวเราะเยาะเรา ?” (เพราะเขาเห็นว่าเราเป็นคนไม่ตรงต่อเวลา)
ถาม “คนที่ไปไม่ทันรถไฟได้ รับความเสียหาย อย่างไร ?”
คนที่ไปไม่ทันรถไฟต้องรู้สึกเสียใจ เสียการงาน และมีผู้เยาะ
เย้ย

คำถามสอบที่เรียนมาแล้ว

๑. การตรงต่อเวลา คือ อย่างไร?
๒. ถูกฝนทั้งคืนในเกื่อนไหน ?
๓. ถูกฝนทั้งคืนในเกื่อนนั้นเสมอ เป็นประโยชน์แก่การทำ
สวนทำนาอย่างไร ?
๔. การขึ้นแรมของดวงจันทร์ตรงตามเวลาเสมอหรือ ?
๕. การขึ้นแรมของดวงจันทร์ตรงต่อเวลาเสมอ เป็น
ประโยชน์แก่การทำปฏิทินอย่างไร ?
๖. เหตุไรจึงว่า นกที่ออกจากรังแต่เช้าตรู่มักโดนโดน?
๗. ถ้าจะคงกฎว่ามาก่อนยอม โดก่อนจะเป็นอย่างไร ?
๘. พงอธิบายให้เห็นว่าเกือกของเป็นผู้ตรงต่อเวลา
๙. ก็การอะไรบางอย่างที่เกะกะต้องทำให้ตรงต่อเวลา ?
๑๐. ผู้ใหญ่จะท้วงตรงต่อเวลาในการทำงานอย่างไรบ้าง ?
๑๑. เวลาที่ล่วงไปแล้วชั่วโมงหนึ่งๆ เขากลับคืนมาอีกได้
หรือไม่ ?
๑๒. เหตุไรนักเรียนจึงไม่ควรให้เวลาล่วงไปเปล่า ๆ ?
๑๓. จงเล่าเรื่องเด็กชายวิ่งชิงไปลงเรือไม่ทัน

๑๔. เด็กชายวิ่งไปลงเวทีไม่ทันเพราะเหตุใด ?

๑๕. นักเรียนที่มาโรงเรียนสาย เป็นความเสียหายแก่ตัวเอง และผู้อื่นอย่างไร ?

๑๖. เหตุใดจึงมีผู้เขาระเบิดผู้ที่ไปรถไฟไม่ทัน ?

ข้อควรจำ

๑. การตรงต่อเวลา คือ การทำทันเวลาหรือพอเหมาะแก่เวลาในกิจการงานทุกอย่าง

๒. การตรงต่อเวลาของฤๅ ย่อมเป็นประโยชน์ในการทำสวน ทำนา และการขนแรมของดวงจันทร์ที่ตรงต่อเวลา ย่อมเป็นประโยชน์ในการทำปฏิทิน

๓. การตรงต่อเวลาเป็นสิ่งสำคัญมิในการเข้าโรงเรียน ในการไปทำงาน ในการไปรถไฟ ในการประชุมกัน และในการรับประทานอาหาร

๔. การไม่ตรงต่อเวลา ทำให้ผู้อื่นทรมาน และทำให้ผู้อื่นรำคาญด้วย ทั้งตัวเราเองก็ของริบร้อนไม่เป็นความสุขอะไรเลย

บทที่ ๗

การเออเฟือต่อผู้อื่น

สอนทวยวชิให้ทำเรียงตามเหตุการณ์ที่สมมติขึ้น

เรื่องที่ ๑ ช่วยนำทาง

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....ชายแก่

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กชายชงัก บ่อทวย

(แสดงทพณคนหน้าโรงเรียน ชายแก่ถือไม้เท้าเดินพะยุงร่าง
ไปช้าๆ แล้วมาพบกับชงัก)

ชายแก่ : ขอโทษเด็กพ่อนู รู้จักนายอนันต์ไหม ? ฉัน
อยากรจะไปหาเขาที่บ้าน

ชงัก : รู้จักค่ะ ฉันจะพาไป เชิญมาทางนี้ค่ะ

ชายแก่ : ขอบใจมาก, พ่อนู

ชงัก : ฉันช่วยทำละให้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่เป็นไร

หรือจะ (ชงักเดินไปข้างชายแก่ช้าๆ สักครู่
หนึ่ง แล้วชี้ที่ประตูบ้าน) บ้านนี้แหละจะบ้าน

นายอนันต์ ฉันลาลูกก่อนละค่ะ

ชายแก่ : พ่อหนูใจดีมาก ชอบให้เป็นสุข ๆ เลิก (ชงัก
ยกมือไหว้ แล้วเดินกลับมากางเดิม)

หมายเหตุ ถ้านักเรียนหญิงเป็นผู้แสดงสำหรับตัวชงัก
ชายแก่ต้องพูดว่า “แม่หนู”

เรื่องที่ ๒ แบ่งของกันกิน

นักเรียนชาย ๒ คนเป็นเด็กชายเล็ก บ้านคอน และเด็กชายคน
ชยนาถ นักเรียนหญิงคนหนึ่งเป็นเด็กหญิงชวร เพญสน

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม เด็กมีส้มอยู่
๒ ผลกำลังบอกขอยืมผลหนึ่ง คนเดินเข้ามา)

เด็ก : คุณ, แกมาเหมาะเวลาทีเดียว เขาส้มผลไป
กินซี (ใช้มือขวาส่งให้)

กัน (ใช้มือขวารับส้มไป) : ขอบใจ เพื่อน

เด็ก : ไม่ต้องขอบใจหรอกน่า บอกส้มกินเสียเดี๋ยวนี้ซี

กัน (เดินไปหาชวร) : แม่ชวรก็ส้มผลนั่นะ

ชวร : แหม ! ใหญ่จริง เห็นจะหวานนะจะ

กัน (บอกส้มแล้วแบ่งออกเป็นสองซีก) : แม่ชวรเขา
ซีกไปกินซี

ชวร (ใช้มือขวารับเอาส้มไป) : ขอบใจ พ่อกัน
กัน : ก็นึกใจนะ ไม่จำเป็นต้องขอบใจออก (ทุกคน
พากันกิน)

เรื่องที่ ๓ ขวบดอกระเช้าดอกไม้ให้ครู

เด็กหญิงที่โตพอสมควรเป็น.....ครู
นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กชายฉลาด
(แสดงทพณคนหน้าโรงเรียน ครูดอกระเช้าใส่ดอกไม้มอหนึ่ง
ดอกมอหนึ่งดอสมกหลายเล่มกำลังเดินไปโรงเรียน ฉลาดเดินมา
พบทณน)

ฉลาด : (เข้คหมวกยกมอไหว) : ครูเอาคอกไม้ไปไหน
มากมายจริงชวร

ครู : (ครูกำลังดอกระเช้าคอกไม้และสมก ไหวทอຍ
ไม้ไ้—จึงกมศรชนะคหนึ่ง) : คอกไม้มนจะ

เขาไปให้นักเรียนฝึกหัดทำใส่พาน

ฉลาด : ที่บ้านผมมีคอกไม้หลายอย่างชวร ครูวหลังถ้า

ครูต้องการผมจะเอามาให้

แบบสอนจรรยาประถมนิท ๑

ครู : ค่ะแล้ว, ถาหลังคณคองการจะบอกให้รู้

ฉลาก : นักล่าวจะไปถึงโรงเรียนก็ยิ่งไกลอีกมาก ให้ผม
ถือกระเช้าดอกไม้ไปไปเลิกชอรัย

ครู (ใช้มือขวาส่งกระเช้าให้) : ชอบใจ

ฉลาก : ไม่เป็นไรหรรอกชอรัย ผมเต็มใจถือไปให้จริง ๆ

หมายเหตุ นักเรียนชายที่ไม่ได้สวมหมวกและนักเรียนหญิง
ให้ยกมือไหวเหมือนกัน ส่วนคำแทนชื่อของนักเรียนหญิงให้ใช้ว่า
“อณ” คำรับให้ใช้ว่า “คะ” หรือ “เจ้าคะ”

เรื่องที่ ๔ แบ่งดอกไม้ให้แก่นัก

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กหญิงกลีบ โลหะชีพ

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กหญิงอณ ชน ฉนอมวงศ์

(แสดงในห้องเรียนหน้าชนหรือในห้องประชุม กลีบนั่งอยู่บน
พนักดอกไม้วางอยู่ข้างตัว ๒ ดอก)

กลีบ : แม่อณชนเห็นดอกไม้สองดอกนี้ไหมคะ ?

อณชน : เห็นแล้วค่ะ, ดอกหนึ่งสีแดง อีกดอกหนึ่งสีขาว

กลีบ : ดอกไม้สองดอกนี้เธอเลือกเอาดอกหนึ่ง
ชอบใจ

อัญชัน : ขอบใจมาก แม่กลีบ

กลีบ : แม่อัญชัน ก็เพียงเท่านั้นก็ของชอบใจด้วย

เรื่องที่ ๕ ช่วยถือของให้แก่เด็กที่เล็กกว่า

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กเล็กซื่อเด็กชายว่อง รักศิลปะ

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กโตซื่อเด็กชายฮาริ กรรมมาชีพ

(แสดงทพณคินหน้าโรงเรียน ว่องหวังะเข้าไปตามถนน)

ฮาริ : ว่อง, นั้นเธอจะไปไหน ?

ว่อง : ฉันจะเอาไปขายที่ตลาด

ฮาริ : กะเข้าที่เธอหวอยู่ไหนหนักมากไหม ?

ว่อง : หนักมากจ๊ะ

ฮาริ : ส่งกะเข้ามาเถอะ ฉันจะเอาไปส่งให้ที่ตลาด

ว่อง (ใช้มือขวาส่งกะเข้าให้) : ขอบใจมาก ฮาริ

ฮาริ : ว่อง, เธอขยันดีมาก

บทที่ ๘

ความกตัญญูคนเฒ่า

๑. เวียงน้ำ — ครูเล่านิทานต่อไปให้นักเรียนฟัง

นานมาแล้วมีการแข่งขันผู้หนึ่งทหาชาวอโพนาม ขอดะทนา
คพชายผู้ไปส่ง สุนัขของผู้ตายได้ตามไปด้วย เมื่อการฝัง
ศพเสร็จแล้ว ผู้ที่ไปในการฝังศพทวงถามปากถลนขานหมก แต่
สุนัขทวนทหาได้ไปห่างจากหลุมฝังศพนายของมันไม่ มันนั่งนอน
และนอนอยู่ที่หลุมฝังศพนั้นเอง ต่อมาอีกหลายวันคนแถวนั้นเอามัน
ไปเลี้ยงไว้ที่บ้าน แต่มันก็กลายไปอยู่ที่หลุมฝังศพอีก จึงได้มีผู้พบ
กนดังเรื่องสุนัขทวนทหาไปทงตำบล พวกชาวบ้านรู้ว่ามันไม่ยอมไป
อยู่ที่อื่นแน่แล้ว เขาจึงนำอาหารและทำทักให้มัน มันเฝ้าอยู่
ที่หลุมฝังศพโดยไม่ไ้ไปห่างไกล เสดยถึง ๑๔ ปีเต็มจึงได้ตาย
ภายหลังมีผู้ทำทักฝังศพสุนัข ซึ่งมีความกตัญญูนี้ไว้ เป็นพระลภอย่าง
งงาม

ถาม “สั้นๆทำอะไร ขณะที่น่าศพนายของ มันไปฝัง?”
 (สั้นๆตามไปยังที่ฝังศพด้วย) ถาม “เมื่อผู้พี่ไปจัดการฝังศพกลับ
 หมดแล้ว สั้นๆทำอะไร?” (สั้นๆเฝ้าอยู่ที่หลุมฝังศพ) ถาม
 “เมื่อมีผู้เฒ่ามาเฝ้าเฝ้าไวที่ขาน มันอยู่ด้วยหรืออย่างไร?”
 (มันกลับไปอยู่ที่หลุมฝังศพอีก) ถาม “ทำไมมันจึงกลับไปอยู่ที่
 หลุมฝังศพอีก?” (มันคิดถึงนายของมัน) ถาม “ทำไมมัน
 จึงคิดถึงนายของมัน?” (เพราะนายของมันมีความกรุณาสงสาร

มัน) ถาม “เมื่อมันตายมีใครทำอะไรให้แก่มัน?” (เมื่อมัน
ตายมีผู้ทำทักษิณให้มัน) ถาม “ทำไมจึงมีผู้ทำทักษิณให้มัน?”
(เพราะมันมีความกตัญญูรู้คุณของนายมัน)

๒. ความกตัญญูกตเวทีคืออะไร? — ครูบอกนักเรียน
ว่าความกตัญญู คือ การคิดถึงบุญคุณของผู้ที่ตนแก่ตน ผู้มี
คุณนั้นจะเป็นพ่อแม่ ครูอาจารย์ เจ้านาย เทวดาหรือผู้ใหญ่ คนมี
คุณนั้นก็ถาม ถ้าบุญคุณของเรา เราที่มีความกตัญญูและตอบแทน
คุณทั้งสิ้น แม่แก่สวททเราได้อาศัยใช้แรง เช่น ช้าง ม้า วัว
ควาย เป็นต้น เราต้องมีความกตัญญูรู้คุณของมัน เช่นคนว่า
ต้องมีความกตัญญูปราณีไม่ทำอันตรายมัน และไม่ทรมานมัน
เหลือเกิน

ถาม “คนแถวเรอรบสังคนโดยสสาร เขาได้ทำอะไรตอบแทน?”
(ได้ค่าจ้างเป็นการตอบแทน) ถาม “ทำไมเราจึงโดยสสารรถไฟ
และเรือไฟไปได้?” (เพราะเราเสียค่าโดยสสารให้มัน) ถาม
“คนที่ขุดกินตายหญ้าให้แก่อาวสวนชาวนา ได้ทำอะไรตอบแทน?”
(ได้ค่าจ้างตอบแทน) ถาม “เจ้าของเรือจ้าง รถไฟ เรือไฟ
มีบุญคุณต่อผู้โดยสสารหรือไม่?” (ไม่มีบุญคุณ) ถาม “ทำไม
จึงไม่มีบุญคุณ?” (เพราะได้ค่าจ้างตอบแทนแล้ว)

ถาม “ผู้มีคุณแก่เรานั้น ไ้แก่คนชนิดไรบ้าง?” ผู้มี
คุณแก่เราได้แก่ พ่อแม่ ครูอาจารย์ และคนอื่น ๆ ที่ทำคุณแก่เรา

ถาม “เราควรทำอย่างไรต่อผู้มีคุณแก่เรา?” เราต้องกตัญญู

และตอบแทนคุณทั้งสิ้น ถาม “ช้าง ม้า วัว ควาย มีคุณ

แก่เราหรือไม่?” ช้าง ม้า วัว ควาย มีคุณแก่เรา ถาม

“เราควรจะทำอย่างไรต่อสัตว์ที่มีคุณแก่เรา?” เราต้องกตัญญู

รู้คุณของมัน

๓. การแสดงความกตัญญูภทเวท — ถาม “สุนัข
ที่เรเลี้ยงไว้ เมื่อมันมาหาเรา ทำไมมันจึงกระดิกหาง?” (มัน

ก็ใจ) ถาม “ทำไมสุนัขเห็นเราเข้าจึงก็ใจ?” (มันกตัญญูต่อ

เรา) ถาม “สุนัขแสดงความกตัญญูด้วยอาการอย่างไร?”

(สุนัขแสดงความกตัญญูด้วยอาการกระดิกหาง) ถาม “ทำไม

แมวจึงเอาหัวและสี่ข้างมาถูขาเรา?” (มันก็ใจ) ถาม “ทำไม

เมื่อแมวเห็นเราเข้าจึงก็ใจ?” (มันกตัญญูต่อเรา) ถาม “แมว

แสดงความกตัญญูด้วยอาการอย่างไร?” (แมวแสดงความ

กตัญญูด้วยอาการเอาหัวและสี่ข้างถู) ถาม “ทำไมเมื่อม้าเห็น

คนเลี้ยงเข้าจึงร้อง?” (มันก็ใจ) ถาม “ทำไมมันจึงก็ใจ?”

(มันแสดงความกตัญญูต่อคนที่เลี้ยงมัน) ถาม “มันแสดงความกตัญญูด้วยอาการอย่างไร?” (มันแสดงความกตัญญูด้วยอาการที่มันร้อง) ถาม “สัตว์แสดงความกตัญญูได้อย่างไร?” (สัตว์แสดงความกตัญญูด้วยกิริยาทำทางของมัน)

ถาม “เมื่อผู้ให้ของแก่เรา เราทำอย่างไร?” (ให้)

ถาม “ทำไมเราจึงให้?” (เพราะเรามีความกตัญญูรู้คุณของเขา)

ถาม “เมื่อเราเข้าไปหาผู้ใหญ่ซึ่งนั่งอยู่บนพื้น เราทำอย่างไร?” (เดินย่อตัวและลงนั่งพับเพียบ)

ถาม “ทำไมจึงย่อตัวและนั่งพับเพียบ?” (ผู้ใหญ่มีคุณแก่เรา เราจึงได้แสดงความ

กตัญญู ด้วยอาการที่ย่อตัวและนั่งพับเพียบ)

ถาม “มันแสดงความกตัญญูได้อย่างไรบ้าง?”

ความกตัญญูแสดงได้ด้วยกิริยาเคารพ เช่น ไหว้ และนั่งพับเพียบ เป็นต้น

ถาม “เมื่อเพื่อนฝูงให้ของกินและของเล่นแก่เรา เราพูดว่า

อะไร?” (เราพูดว่า ขอใจ)

ถาม “ทำไมเราจึงพูดว่าขอใจ?” (เพื่อคอยแทนคนที่เขาให้ของแก่เรา)

ถาม “เมื่อเราถือของหนัก ๆ ไปตามทาง มีเพื่อนมาช่วยถือให้ เราพูดว่า

อะไร?” (เราพูดว่า ขอใจ)

ถาม “ทำไมจึงพูดว่าขอใจ?” (เพื่อคอยแทนคนที่เขาได้ช่วยเหลือเรา)

ถาม “เราหลงทาง

แล้วมีผู้บอกทางให้ เราพบว่ากระไร?” (เราพบว่า ชอบใจ)
ถาม “ทำไมเราจึงชอบใจเขา?” (เพื่อตอบแทนคุณที่เขาเอื้อ
เฟื้อเรา) ถาม “การแสดงความกตัญญูรู้คุณของผู้อื่น นอก
จากแสดงด้วยกิริยาท่าทาง ยังแสดงได้ด้วยอะไรอีก?” การ
แสดงความกตัญญูรู้คุณของผู้อื่น แสดงได้ด้วยคำพูด

ครูเล่าเรื่องต่อไปนี้ให้นักเรียนฟัง

หญิงแก่คนหนึ่ง กระเด้งกระຈากเดินกลับจากตลาด พอมา
ถึงกลางถนน ได้ยินเสียงรถชนมาข้างหลัง ก็ตะลันตะลันหลบเข้า
ข้างถนน เผอิญเท้าไปสะดุดก้อนหินเข้าพลากล้มลง ของใน
กระຈากตกเกลื่อนกลางถนน กำลังเที่ยวเก็บอยู่ มีเด็กนักเรียนคนหนึ่ง
เดินมาพบเข้า ก็ตรงเข้าช่วยเก็บของใส่กระຈากให้จนครบ ไม่ทัน
ให้รถบรรทุกคนเหยียบเสียหายได้ หญิงแก่นั้นรู้สึกชอบใจนักเรียน
ผู้นั้นมาก จึงกล่าวว่า “ยายชอบใจพ่อหนูเป็นอันมาก ขอให้พ่อ
เจริญๆ เด็ด” แล้วก็กระเด้งกระຈากเดินกลับบ้าน

ครูบอกแก่นักเรียนว่า การกล่าวชอบใจ และให้พรของหญิง
แก่นั้น เป็นการตอบแทนบุญคุณของเด็กนักเรียนที่ได้ช่วยเหลือตน
เป็นการแสดงความกตัญญูด้วยคำพูดเหมือนกัน

ครุ เจ้า เรือง ท่อไปให้นกเรียนฟังก
 ลูกเสือกของหนึ่งไ้ไปพักแรมทั่วคแห่งหนึ่ง เจ้าอาวาสอนุญาต
 ให้ลูกเสือกพักทศาลา ในบริเวณวัดมีต้นไม้อยู่มาก พวกลูกเสือก
 ไ้พักอาศัยผกซอมและเล่นการเล่นอย่างสนุกสนานตลอดเวลาพักเสือก
 พักแรมอยู่นั้น ไม่มีใครไ้แตะต้องผลไม้หรือทำให้สิ่งของเสียหาย
 เลย ก่อนที่เขาจะกลับก็ช่วยกันเก็บกวาดบนศาลาและบริเวณวัดจน
 สะอาดเรียบร้อยแล้ว จึงพากันไปลาท่านเจ้าอาวาสซึ่งท่านกำลังให้
 เติกชนพนอยู่ เมื่อลูกเสือกเหล่านั้นเห็นพณยังอยุ่อีกมาก ก็ขอแรง
 กันเข้าช่วยจนหมด แล้วจึงลาออกจากวัดไป เจ้าอาวาสรู้สึก
 พอใจเป็นอันมากที่ลูกเสือกแสดงความกตัญญูเช่นนั้น ภายหลังเมื่อ
 ลูกเสือกของนั้นไปพักแรมทั่วคแห่งอื่น ท่านเจ้าอาวาสก็รับรองด้วย
 ความเต็มใจ

ถาม “เมื่อลูกเสือกกลับจากพักแรม ไ้ทำอะไรบ้าง?” (ช่วย
 ชนพนให้) ถาม “ลูกเสือกท่านนั้นมีความประสงค์อย่างไร?”
 (เพื่อคอยแทนคุณของวัด) ถาม “วัดนั้นมีคุณแก่ลูกเสือกอย่างไร?”
 (วัดนั้นมีคุณแก่ลูกเสือกที่ให้ศาลาเป็นที่พัก) ถาม “ลูกเสือกแสดงความ
 กตัญญูเช่นนั้น เรียกว่าแสดงด้วยลงมือกระทำหรือไม่?”

(ใช้) ถาม “การแสดงความกตัญญูแสดงด้วยอาการอย่างไร
ใ้ช้?” การแสดงความกตัญญูแสดงด้วยลงมือกระทำจริง ๆ

๔. บุคคลที่เราควรแสดงความกตัญญู—ถาม “ใครเป็น
ผู้เลี้ยงดูนักเรียนมา? ใครเป็นผู้ส่งนักเรียนให้มาเล่าเรียน? ใคร
เป็นผู้หาเสื้อผ้าให้นักเรียนนุ่งห่ม? เวล่านักเรียนเจ็บป่วยใครเป็นผู้
รักษาพยาบาล?” นักเรียนคงตอบว่า (พ่อแม่) ทุกคำถามไป
ถาม “พ่อแม่มีคุณแก่เราอย่างไร?” พ่อแม่มีคุณแก่เราในการ
เลี้ยงดู ให้เล่าเรียน ให้เครื่องนุ่งห่มและรักษาพยาบาล ถาม
“เมื่อพ่อแม่ของเราแก่ลง เราควรทำอย่างไร?” (เลี้ยงดูท่าน)
ถาม “เราควรจะทำอย่างไร พ่อแม่ของเราจึงจะไม่ต้องทำงานที่
บ้านทุกอย่าง?” (เราต้องช่วยทำการงานของท่าน) ถาม “พ่อ
แม่สั่งสอนให้เราประพฤติดี เราควรทำอย่างไร?” (เราควรทำ
ตามคำสั่งสอนของท่าน) ถาม “เราควรแสดงความกตัญญูต่อ
พ่อแม่อย่างไร?” เราควรแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่โดยการ
เลี้ยงดูท่าน ทำกิจการของท่าน และเชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน

ถาม “ใครเป็นผู้พร่ำสอนให้เรามีความรู้? ใครเป็นผู้สอน
แทววิชาที่เป็นประโยชน์ให้แก่เรา? ใครเป็นผู้ยกย่องความเฉลียว

ฉลาดและความดีของเรา?" นักเรียนคงตอบว่า (ครู) ทุก
 คำถามไป ถาม "คุณผู้แทนเราอย่างไร?" คุณผู้แทนเรา
 ในการสอนให้เรามีความรู้ ให้เราประพฤติดี เลือกสอนแต่วิชาที่
 เป็นประโยชน์ และยกย่องความดีของเรา ถาม "เมื่อพบครู
 เราควรทำความเคารพหรือไม่? เราควรระมัดระวังใครหรือไม่?
 เราควรเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูหรือไม่? เราควรระวังเรียนหรือ
 ไม่? นักเรียนคงตอบว่า (ครู) ทุกคำถามไป ถาม "เรา
 ควรจะแสดงความกตัญญูต่อครูอย่างไร?" เราควรแสดงความ
 กตัญญูต่อครู ด้วยการเคารพ ระวัง เชื่อฟังคำสั่งสอนและตั้งใจ
 เรียน

ถาม "ค่าเล่าเรียนนาคัยเรียนอยู่นั้น ใครเป็นผู้ออกเงิน
 สร้าง? ใครเป็นผู้ออกเงินสร้างโรงเรียน? ถนนข้างซ้ายใครเป็น
 ผู้ออกเงินสร้าง?" นักเรียนคงตอบว่า (ชาวบ้านเรียกไวเงินกัน
 สร้าง หรือผู้หนึ่งผู้ใดออกเงินสร้างแต่ผู้เดียว) ทุกคำถามไป ถาม
 "เราควร จะแสดงความกตัญญูต่อผู้ที่สร้างสิ่งเหล่านี้อย่างไร?"
 เราควร แสดงความกตัญญูต่อผู้ที่ ได้สร้างสิ่งของไว้ ให้เราได้ใช้
 เป็นประโยชน์ด้วยการไม่ทำลายของนั้น ๆ ให้เสีย และคิดถึงบุญ
 คุณเขาเสมอ

ถาม “เมื่อเรามีพระเพื่อนของเราเคยช่วยเหลือบ้างหรือไม่?”
 (เคยช่วย) ถาม “เพื่อนของเราเคยให้สิ่งของแก่เราบ้างหรือไม่?” (เคยให้) ถาม “เพื่อนของเราเคยช่วยแก้แค้นของเราไม่ให้เสียหายบ้างหรือไม่?” (เคยช่วยแก้แค้นให้) ถาม “ถ้าเราให้สิ่งของแก่เพื่อน ช่วยทำธุระให้แก่เพื่อน ช้อตรงค์ต่อเพื่อน ระบุว่าเราแสดงความกตัญญูต่อเพื่อนใดหรือไม่?” เราให้สิ่งของแก่เพื่อน ช่วยทำธุระให้เพื่อน ช้อตรงค์ต่อเพื่อน เป็นความกตัญญูต่อเพื่อน

๕. คนที่ไม่กตัญญูใคร่บ่มโทษอย่างไร? — ครูเล่าเรื่องต่อไปให้นักเรียนฟัง

ชายชราผู้หนึ่งร่างกายไม่สู้แข็งแรง ไม่สามารถจะทำการงานได้อย่างแต่ก่อน จึงต้องอาศัยอยู่กับลูกชายของตน แต่ลูกชายก็เกลียดพ่ออย่างเลวทรามมาก อาหารที่ให้ออกนั้นเป็นอาหารที่เขากินเหลือแล้ว แต่ถึงกระนั้นเขาก็ให้กินอย่างไม่สุระเต็มใจนัก ในที่สุดก็เอากะลามาชกแล้วให้พ่อไปเที่ยวขอทานเขากิน

วันหนึ่งชายผู้ไม่มีความกตัญญูเห็นลูกของตนกำลังเอามือชกกะลาอยู่ จึงถามว่า “ลูกเอ๋ย แน่เจ้ากำลังทำอะไรอยู่?” ลูกตอบว่า “ฉันทกำลังทำกะลาให้เหมือนของปู่ เพื่อเอาไว้ให้พ่อไป

ชอทาน เมื่อเวลาทพแก่” คำตอบทำให้ชายผู้ไม่มีความกตัญญู
รู้สึกตัวว่า การที่เขาทำต่อพ่อของเขาเช่นนั้น ก่อไปลูกหลานของ
เขาจะทำแก่เขาเช่นนั้นบ้าง เขาจึงกลับปฏิบัติเลี้ยงดูพ่อของเขาให้
เป็นสุข

ถาม “ทำไมจึงว่าลูกของชายชราเป็นคนไม่มีความกตัญญู?”
(เพราะเขาไม่ปฏิบัติเลี้ยงดูพ่อให้มีความสุข) ถาม “คำตอบ
ของลูกชายผู้ไม่มีความกตัญญูว่าอะไร?” (ลูกชายของผู้ไม่
มีความกตัญญูตอบว่า เขาเอากะลามาคบไว้สำหรับให้พ่อของเขา
ชอทานเมื่อแก่) ถาม “เด็กคนนั้นเห็นตัวอย่างที่ไหน จึงได้ตอบ
เช่นนั้น?” (เด็กคนนั้นเห็นพ่อของเขาทำแก่) ถาม “ทำไม
ลูกของชายชราริเลี้ยงดูพ่อของเขาอีก?” (เพราะกลัวว่าลูก
หลานของเขาจะเลี้ยงดูเขาเช่นนั้นในเวลาแก่)

คำถามสอบทเรียนมาแล้ว

๑. จงเล่าเรื่องสุนัขที่เฝ้าอยู่ข้างหลุมศพของนายมัน
๒. ทำไมเมื่อสุนัขตายแล้ว จึงมีผู้ทำตมสุนัขไว้บนทะเล?
๓. ความกตัญญูคืออะไร?
๔. ผู้ที่เราควรจะต้องแสดงความกตัญญูมีใครบ้าง?

๕. สัตว์อะไรบ้างที่เราควรแสดงความกตัญญูต่อมัน ?
๖. ความกตัญญูที่แสดงด้วยกิริยาเคารพนับถืออย่างไร ?
๗. ความกตัญญูที่แสดงด้วยวาจานั้นอย่างไร ?
๘. ความกตัญญูที่แสดงด้วยลงมือทำจริงๆ นั้นอย่างไร ?
๙. เราควรแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่อย่างไร ?
๑๐. เราควรแสดงความกตัญญูต่อครูอาจารย์อย่างไร ?
๑๑. เราควรแสดงความกตัญญูต่อผู้ที่สร้างสิ่งของไว้อย่างไร ?
๑๒. เราควรแสดงความกตัญญูต่อเพื่อนของเราอย่างไร ?
๑๓. จงเล่าเรื่องชายชรา กับลูกพี่ไม่มีความกตัญญู
๑๔. ผู้ที่ไม่มีความกตัญญูได้รับโทษอย่างไร ?

ข้อทศวรรจำ

๑. ความกตัญญู คือ การคิดถึงบุญคุณของผู้ที่หมั่นแก่ตน
ผู้หมั่นนั้นจะเป็นคนหรือสัตว์ก็ตาม เราต้องแสดงความกตัญญูและ
ตอบแทนคุณทั้งสิ้น

๒. การแสดงความกตัญญูนั้น แสดงได้ด้วยกิริยาท่าทาง
แสดงด้วยคำพูด และแสดงด้วยลงมือทำจริงๆ เช่น ช่วยขนของ
ช่วยค้ำน้ำ ช่วยกับไฟ ช่วยรักษาพยาบาลไข้ ฯลฯ

๓. เราต้องแสดงความกตัญญูต่อ พ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อน
และผู้ที่เราสร้างสิ่งของไว้ให้เราได้อาศัยใช้

๔. ผู้ที่ไม่มีความกตัญญู จะไม่มีใครนิยมนับถือและจะไม่มีใคร
แต่คำเตือนนั้นหนา แม้แต่ลูกหลานของตัวเองก็จะไม่กตัญญูต่อผู้
นั้นเหมือนกัน

บทที่ ๗

การตอนรบแขก

สอนถวายวชิรให้ทำรงตามเหตุการณ์สมมติชน

เรื่องที่ ๑ แขกทักันเคยกันมาหาที่บ้าน

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เข้าบ้านชื่อนายกรก เพลินคำ

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....แขกชื่อนายเชียว คันทาน

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม กรกขึ้นเกาะ

ประตูอยู่ เชียวเดินมาทักประตู)

แขก (ถอกลมวก) : กรก แกสบายก็อยู่หรือเพื่อน?

เจ้าบ้าน : สบายก็ ชอบใจ เชิญเข้ามานั่งข้างในซิ (ยก

เก้าอี้ให้)

แขก (เข้าไป) : ขอบใจ (นั่งบนเก้าอี้)

เจ้าย่าน : แกมีอะไรอะไรหรือ?

แขก : ก็นะมาขอหน่อกล้วยของแกสัก ๒-๓ หน่อ
สำหรับไปทำพันธุ์

เจ้าย่าน : ไ้ซี่ ไปคุยด้วยกันดีกว่า แกจะได้เลือกเอาตาม
ชอบใจ

(ทั้งสองคนลุกขึ้นเดินออกประตูไป)

เรื่องที่ ๒ รับแขกแทนบิดา

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....แขกชื่อนายเมฆ แสงทวี

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....บุตรเจ้าของบ้านชื่อพุดหทัย วิก

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม เมฆเคาะประตู
พุดหทัยเดินไปเปิดประตู)

พุดหทัย : เชิญเข้ามานั่งข้างในซิครับ

แขก (นั่งเก้าอี้) : ขอบใจ นี้นายยศใช้ไหมจ๊ะ?

พุดหทัย : ถูกแล้วครับ พ่อผมเอง ท่านต้องการอะไร
ผมหรือครับ?

แขก : ะ คุณอยากจะพบพ่อเจอ พ่อเจออยู่ไหมะ ?

พฤทศย์ : พ่อผมอยู่หลังบ้านขอรับ ไปรคคอยสักประเดี้ยว
ผมจะไปตามมาให้

แขก (พูกขณะพฤทศย์ออกไป) : ชอบใจะ

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนหญิงให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า
“อฉัน” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ค่ะ” หรือ “เจ้าค่ะ”

เรื่องที่ ๓ นำทางให้แก่ผู้ไม่รู้จักทาง

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กชายทะนง ชัยนิก

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....แขกชื่อนายเหิม ชำนาญหอก

(แสดงทพณกันหน้าโรงเรียน ทะนงเดินมาพบกับเหิม)

เหิม : น้าพ่อหนู หยคสักประเดี้ยวไต่ไหมะ ?

ทะนง (ถอกหมวก) : ไต่ชิ้ะ ลงมีอะไรอะไรหรือ ?

เหิม : พ่อหนูรู้จักบ้านนายจำเนียรไหมะ ?

ทะนง : รู้จักชิ้ะ อยู่ใกล้ๆ กับวัดโบสถ์

เหิม : วัดโบสถ์อยู่ที่ไหน คุณก็ไม่รู้จักเหมือนกัน

ทะนง : ถ้าอย่างนั้นฉันจะพาลงไป

heim : ขอบใจพ่อหนู

ทนะง : เชิญ^๕ชี้^๕ ไปทาง^๕นี้ (heim เดินตามทนะงไป)

เรื่องที่ ๔ นำแขกไปหาครู

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กชายเล่ห์ พงศ์แพทย์

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....แขกชื่อนายเล่ห์ เชี่ยวคำ

(นักเรียนหลายคนกำลังเล่นอยู่ที่ลาน หรือสนามหญ้าหน้า
โรงเรียน เด็กชายเล่ห์เล่นอยู่ด้วย)

เล่ห์ (เดินมาที่ลานหรือสนาม) : น้า^๕นะ พ่อหนู
ฉันขอรับทัก^๕ทักหน่อยเด็ก^๕ชี้^๕

เล่ห์ (เดินเข้าไปหา) : ท่านมีอะไรหรือขอรับ ?

เล่ห์ : ครูของพ่อหนูอยู่บนโรงเรียนหรือ^๕ชี้^๕ ?

เล่ห์ : มิได้ ท่านอยู่ในสวนหลังโรงเรียนขอรับ

เล่ห์ : ทำอย่างไรฉันจึงจะพบท่านได้^๕ชี้^๕ ?

เล่ห์ : ไล่^๕ชี้^๕ขอรับ ผมจะพาท่านไป

เล่ห์ : ขอบใจ^๕ชี้^๕ (เดินตามเล่ห์ไป)

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนหญิงให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า
“ฉัน” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ค่ะ” หรือ “เจ้าค่ะ”

เรื่องที่ ๕ พาแขกไปห้องครูใหญ่

นักเรียนคนหนึ่งเป็นเด็กหญิงมาชน แสงบุญ นักเรียนชนบท ๑

นักเรียนคนหนึ่งเป็น..... ครมาแต่โรงเรียนอื่น

(แสดงในห้องประชุมหรือในห้องรับแขกของโรงเรียน ถ้าไม่มี
มทอย่างทว่าน แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นก็ได้)

มาชน (ทักทายแขก ขณะทเห็นแขกเดินไปมาหน้าห้อง
รับแขก) : ท่านมีอะไรหรือคะ ?

แขก (ยิ้ม) : ฉันอยากพบครูใหญ่ ท่านอยู่ไหมคะ ?

มาชน : ออฉันเข้าใจว่า ท่านคงอยู่ค่ะ เชิญทางนี้ค่ะ
อฉันจะพาไป (ทั้งสองคนพากันไปห้องครูใหญ่)
นี่แหละค่ะห้องครูใหญ่ ท่านกำลังอยู่ทำงานที่โต๊ะ
เขียนหนังสือ

แขก : ฉันขอบใจเธอมากค่ะ

มาชน (ยิ้ม) : เชิญค่ะ

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนชายให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า
“ผม” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ขอรับ”

บทที่ ๑๐

ความสุจริต

๑. ถามความริเริ่ม — ครูถามนักเรียนว่า “ถ้านักเรียน
เก็บสติกเกอร์ มิก หนังสือไว้ในบริเวณโรงเรียน ควรจะทำอย่างไร?”
(นำไปมอบให้แก่ครู) ถาม “ทำไมจึงต้องนำไปมอบให้แก่ครู?”
(เพื่อครูจะได้จัดการคืนให้แก่เจ้าของ) ถาม “ถ้าเก็บของตกได้
ตามถนนหนทาง ควรจะทำอย่างไร?” (นำไปมอบให้แก่ตำรวจ
ที่โรงพัก) ถาม “ทำไมจึงต้องนำของที่เก็บได้ไปมอบให้แก่
ตำรวจ?” (เพื่อตำรวจจะได้จัดการ คืนของนั้นให้แก่เจ้าของ)
ถาม “คนที่ประพฤติอย่างทว่าน ได้ชื่อว่าเป็นคนอย่างไร?”
(คนที่ประพฤติอย่างนั้น ได้ชื่อว่าเป็นคนมีความสุจริต)

๒. ความสุจริตใหม่สแกนประมวลพิศุติ — ครูเล่า
นิทานเรื่องเด็กสุจริตให้นักเรียนฟังดังนี้

เด็กคนหนึ่งพ่อแม่ตายเสียตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก ๆ ให้อาศัย
เพื่อนบ้านเขาอยู่ เขาใช้ให้ขายขนม วันหนึ่งผู้ซื้อให้สติกเกอร์
มาสติกเกอร์หนึ่ง เด็กคนนั้นก็ให้ ผู้ซื้อของนั้นแก่ในใจว่า “อ้อ
เด็กคนนั้นมีความสุจริตพอใช้” ต่อมาเขาอยากจะได้ของ ๆ จะเป็น

คนมีความสุจริตแน่แท้หรือไม่ จึงทำเป็นผลอหิยเทรยญสู่สิ่ง
ให้แทนสรวงคือนละสืบ เด็กคนนั้นก็กลับส่งคืนให้แก่เขาอีก เขา
ก็รู้แน่ว่าเป็นเด็กมีความสุจริต จึงรับเขาไปเลี้ยงไว้อย่างลูกเลี้ยง
และส่งไปเรียนหนังสือในโรงเรียน เมื่อโตขึ้นก็แบ่งเงินทองให้
ตามสมควร สำหรับได้เป็นทุนทำมาหากินต่อไป ในที่สุดเด็ก
คนนั้นก็กลายเป็นคนมั่งมีขึ้นได้ ด้วยเหตุที่เขาประพฤติเป็นคนสุจริต
นั่นเอง

ถาม “เด็กในนิทานเรื่องนี้เป็นคนอย่างไร?” (เป็นคนมี
ความสุจริต) ถาม “ความประพฤติอย่างไรเรียกว่าประพฤติ
สุจริต?” ความประพฤติสุจริตนั้น คือ ไม่ทำความผิดคิดร้าย
ใคร ถาม “ทำไมจึงมีผู้ชอบคนที่ประพฤติสุจริต?” คนสุจริต
มีคนอื่นชอบ เพราะไว้ใจได้” ถาม “คนที่ประพฤติตนเป็นคน
สุจริต ได้รับผลอย่างไร?” คนสุจริตมีบุญนับหน้าถือตา เมื่อถึง
คราวได้รับความทุกข์ยาก ก็มีผู้ช่วยเหลือให้ได้ความสุข

๓. การลักขโมย — ครหิยบินสอของนักเรียนมานั่ง
หนังสือขึ้น ถาม “หนังสือแท่งนี้นักเรียนได้มาอย่างไร?”
(ขโมย) ถาม “นักเรียนได้สรวงคทไหนมาขอ?” (พ่อแม่ให้)

ถาม “พ่อแม่ให้สัจธรรมมาอย่างไร?” (ต้องทำงานจึงได้สัจธรรม
มา) ถาม “ถ้าคุณสอของนักเรียนหาวิธีสักอย่างไร?” (เสีย
กาย) ถาม “ทำไมจึงเสียกาย?” (เพราะจะต้องไปขอสัจธรรม
ที่พ่อแม่มาช้ออีก) ถาม “พ่อแม่ให้สัจธรรมแก่นักเรียนง่าย ๆ
หรือ?” (ไม่มีใครให้ง่าย ๆ) ถาม “ทำไมจึงไม่มีใครให้ง่าย ๆ?”
(เพราะพ่อแม่ต้องทำงานเหนื่อยมากกว่าจะได้อะไรสักอย่าง จึงไม่มีใคร
ให้ง่าย ๆ) ถาม “ถ้าเราเลิกสอของคนอื่นบ้าง เขาจะรู้สึก
อย่างไร?” (เขาเสียกายอย่างเดียวกับเรา) ถาม “คนที่เลิกเล็ก
เล็กน้อยเป็นคนอย่างไร?” คนที่เลิกเล็กเล็กน้อยเป็นคนไม่สุขจิต
ถาม “ทำไมเราจึงเกลียดคนไม่สุขจิต?” คนไม่สุขจิตไว้ใจ
ไม่ได้)

๕. การเลิกคิดลอกแบบ—ถาม “ใครเคยเห็นนักเรียน
ที่ลอบลักคิดลอกแบบบ้าง?” (เคยเห็น) ถาม “ทำไมเขาจึง
ทำเช่นนั้น?” (เพราะไม่ยอภาคอยากทำ หรือไม่มีความรู้)
ถาม “การลอบลักคิดลอกแบบเป็นความเสียหายแก่ผู้ประพฤติก
อย่างไร?” (ต่อไปจะไม่มีความรู้ และไม่มีใครไว้วางใจ) ถาม
“คนที่ลอบลักคิดลอกแบบเป็นคนชนิดใด?” คนที่ลอบลักคิด

ลอกแบบเป็นคนไม่สุจริต ถาม “คนไม่สุจริตเป็นที่รังเกียจของผู้อื่นอย่างไร?” คนไม่สุจริตไม่มีใครคบค้าด้วย

๕. การหยิบยืมสิ่งของของผู้อื่นมาใช้แล้วไม่ส่งคืน-

ถาม “ถ้าผู้มายืมสิ่งของของเราไป แล้วเพิกเฉยเสียไม่ส่งคืน เราารู้สึกอย่างไร?” (เรารู้สึกโกรธ) ถาม “ทำไมเราจึงโกรธ?” (เพราะเราอยากจะได้ของนั้นบ้างก็ไม่ได้ใช้) ถาม “ถ้าเราืมของคนอื่นเขามาแล้วไม่ส่งคืน เขารู้สึกอย่างไร?” (เขารู้สึกโกรธเหมือนกัน) ถาม “คนที่ประพฤติเช่นนั้นเสียหายแก่ตัวเองอย่างไร?” (ไม่มีใครเชื่อถือ) ถาม “เราเรียกคนชนิดนี้คนว่าอะไร?” (คนที่ยืมของไปแล้วไม่ส่งคืนเป็นคนไม่สุจริต) ถาม “ทำไมเราจึงเกลียดคนที่ไม่สุจริตต่อเรา?” (เพราะคนไม่สุจริตไว้วางใจไม่ได้)

๖. ความไม่เป็นธรรมให้ผลร้ายแก่ผู้ประพฤติ- ครูเล่าเรื่องต่อไปให้นักเรียนฟัง

ร้านขายของแห่งหนึ่งค้าขายได้กำไรจํานวนมาก เพราะเจ้าของร้านหาของดี ๆ มาขายเสมอ ผู้ที่ซื้อของไปจากร้านนั้นแล้วยอมมีความพอใจทุกคน และนำไปบอกเล่าแก่บรรดาเพื่อนฝูง จึงได้มีผู้

มาซื้อของที่ร้านนั้นมากจนทกวัน ครั้นต่อมาเจ้าของนั้นคิดว่า การ
ที่เอาของๆ มาขายยังได้กำไรน้อยนัก เวลานั้นก็มีผู้ขายของ
ของเขา มากมายอยู่แล้ว ควรจะหาทำไรได้มากกว่านี้ จึงจัดการ
ซื้อของเลวๆ มาปลอมขายเป็นของดี เมื่อผู้ซื้อของไปใช้เห็น
ว่าเป็นของเลวก็พากันมาบอกว่า แต่เจ้าของร้านก็ยืนยันยืนยงว่า
ของของเขาเป็นของดีอยู่คนเดียว และไม่ยอมรับว่าเป็นของที่เขาไป
จากร้านของเขาด้วย เมื่อผู้ซื้อบอกไว้ว่า เจ้าของร้านไม่ได้หากินโดย
ชอบธรรมแล้ว จึงพากันวิ่งเกลี้ยไม่ซื้อของที่ร้านนั้นอีกต่อไป ร้าน
นั้นขายของไม่ได้ก็ขาดทุนย่อยยับลงทุกที ภายในไม่ถึง ๖ เดือน
ก็ต้องเลิกแล้ว

เมื่อครั้นเล่าเรื่องข้างบนจบแล้ว ถาถามนักเรียนว่า “ประพฤติ
อย่างไรเรียกว่าประพฤติไม่เป็นธรรม?” ประพฤติไม่เป็นธรรม
นั้น คือ โกง ล้อหลวง ทำให้เขาเข้าใจผิด ถาม “ทำไมเรา
จึงเกลียดคนที่ประพฤติไม่เป็นธรรม?” เราเกลียดคนที่ประพฤติ
ไม่เป็นธรรม เพราะไว้วางใจไม่ได้ ถาม “คนที่ประพฤติไม่เป็น
ธรรมได้รับผลร้ายอย่างไร?” คนที่ประพฤติไม่เป็นธรรม ไม่มี

ใครเข่นถือ เมื่อได้รับทุกข์ยากก็ไม่มีใครสงสาร ถึงจะกลับ
ประพฤติเป็นธรรมอีก ก็ไม่มีใครนับหน้าถือตา

คำถามสอบที่เรียนมาแล้ว

๑. เมื่อเก็บของตกได้ในบริเวณโรงเรียนควรทำอย่างไร ?
๒. ถ้าเก็บของได้ตามถนนหนทาง ควรทำอย่างไร ?
๓. จงเล่าเรื่องเด็กกำพร้าเรียกว่าสุริต
๔. ความประพฤติอย่างไรที่เป็นคนสุริต ?
๕. เหตุใดเราจึงชอบคนสุริต ?
๖. ผู้ที่ประพฤติสุริตได้รับผลอย่างไร ?
๗. คนที่ชอบลักเล็กกลั่นน้อยเป็นคนชนิดใด ?
๘. เหตุใดเราจึงไม่ชอบคนลักเล็กกลั่นน้อย ?
๙. นักเรียนที่ลอบลักคักกลอกแบบเป็นคนชนิดใด ?
๑๐. การลอบลักคักกลอกแบบเป็นความเสียหายแก่ตนเองอย่างไร ?
๑๑. คนที่หยิบยืมของของคนอื่นมาใช้แล้วไม่ส่งคืน เป็นคน
ชนิดใด ?
๑๒. จงเล่าเรื่องคนขายของที่ประพฤติไม่เป็นธรรม
๑๓. ความประพฤติไม่เป็นธรรมนั้น คือ อย่างไร ?

๑๔. ทำไมเราจึงเกลียดคนประพฤติไม่เป็นธรรม ?

๑๕. คนที่ประพฤติไม่เป็นธรรมได้รับผลร้ายอย่างไร ?

ข้อที่ควรจำ

๑. ความสุจริตนั้น คือ ไม่ทำความผิด ไม่หลอกลวงใคร ไม่คิดร้ายต่อผู้ใด

๒. คนสุจริตเป็นคนที่ไว้ใจได้ จึงมีผู้รักและสงสาร มีคนนับหน้าถือตา เมื่อถึงคราวได้รับทุกข์ยาก ก็มีผู้ช่วยเหลือให้ได้รับความสุข ความสุจริตจึงเป็นความประพฤติที่ประเสริฐที่สุด

๓. ผู้ที่ประพฤติดีก็เล็กจะโม้มน้อย ลอบลักคักลอกแบบเหล่านี้นั้นเป็นความประพฤติที่ไม่สุจริตทั้งสิ้น

๔. ผู้ที่ยืมของของเพื่อนไปแล้วไม่ส่งคืนให้ เรียกว่าเป็นคนไม่สุจริตต่อเพื่อน

๕. คนที่ประพฤติไม่เป็นธรรมจะไม่มีการคบค้าด้วย เพราะไว้ใจไม่ได้ ถึงจะกลับประพฤติเป็นธรรมอีก ก็ไม่มีใครเชื่อถือ เมื่อถึงคราวได้รับทุกข์จะไม่มีการช่วยเหลือและสงสาร

บทที่ ๑๑

การขอร้องหรือขออนุญาตทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด
สอนควยวอให้ทำเรียงตามเหตุการณ์ที่สมมติขึ้น

เรื่องที่ ๑ ขออนุญาตบัตมดทำไต่อยู่ตามเสือ
นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กหญิงบุหงา รักคำ
นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กชายฤกษ์ บ่อทรัพย์
(แสดงที่สนามหญ้าหรือลานหน้าโรงเรียน)

ฤกษ์ (เดินมาพบบุหงา) : ขอโทษ แม่บุหงา มี
มดแดงไต่อยู่ที่เสื้อเธอ (บัตมดให้)

บุหงา : ชอบใจเธอมาก

ฤกษ์ : ไม่เป็นไรหรอกแม่บุหงา ฉันกลัวว่ามันจะกัดเธอ

เรื่องที่ ๒ ขอบมดเหลาดินสอ

นักเรียนคนหนึ่งเป็นเด็กหญิงพิกุล สว่างวงศ์
นักเรียนคนหนึ่งเป็นเด็กชายกา กรรมาชีพ

การขอร้องหรือขออนุญาตทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ๗๗

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม การนั่งอยู่ที่

โต๊ะเรียน พิกุลเดินเข้าไปหา)

พิกุล : ฉันขอยืมมิกเตลากินสอสักหน่อยได้ไหมจ๊ะ ?

กา : ได้จ๊ะ แต่ส่งคืนสอมาให้ฉันเหลาให้ดีกว่า

พิกุล (ใช้มือขวาส่งคืนสอให้) : ขอบใจเธอมาก

กา : ถ้าเธอเหลาเอง บางทีมีกระบากมือ เพราะมีค
ของฉันล้วยมากมมาก

เรื่องที่ ๓ ขอบืมตะกร้อไปเล่น

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กชายฤทธิ กมลสัน

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....เด็กชายเจน ธีัญญาชีพ

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม เวลาหยุดพัก
กลางวัน ฤทธิกำลังสานเสื่ออยู่บนพื้นห้องเรียน เจนเดินเข้าไปหา)

เจน : ฤทธิ ฉันขอยืมตะกร้อของเธอไปเล่นหน่อยได้ไหม ?

ฤทธิ : ได้สิ เจน อยู่แน่

เกน : ขอบใจมาก

ฤทธิ : ไม่ต้องขอบใจหรอกเพื่อน เอาไปเถิด

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนหญิงให้เปลี่ยนชื่อของทระยมเป็น
อย่างอื่น เช่น เชือกสำหรับกระโดด เป็นต้น

เรื่องที่ ๔ ขอขอลูกครู

นักเรียนคนหนึ่งเป็น..... ครูชื่อนางสาวมยุรี แสงคุณ

นักเรียนคนหนึ่งเป็น..... คิษย์ชื่อ แก้ว ก่องแก้ว

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม นางสาวมยุรี
นั่งอยู่บนโต๊ะ แก้วเดินเข้าไปหา)

แก้ว : รับประทานโทษขอรับ ครูชั้นสามให้ผมมาขอ
ขอลูกสักแท่งหนึ่ง

มยุรี : ใต้ชั อยู่ในห้องนั้นนั่นะ

แก้ว : ขอบใจขอรับ

มยุรี : ไปหยิบเอาเถิด

การขอร้องหรือขออนุญาตสิ่งหนึ่งสิ่งใด ๗๕

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนหญิงให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า
“ฉัน” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ค่ะ” หรือ “เจ้าค่ะ”

เรื่องที่ ๕ ขอให้ครูช่วยหยิบหมวกให้

ครูกับนักเรียนคนหนึ่งชื่อสมรรถ เป็รื่องคำ

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม ครูกับสมรรถ
เป็รื่องคำ ยืนอยู่ตรงราวแขวนหมวก)

สมรรถ : ครูขอรับ ผมหยิบหมวกไม่ถึง ช่วยไปรบกวน
ให้ผมด้วยขอรับ

ครู : หมวกใบนี้ของเธอใช่ไหม ? (ชี้ที่หมวก)

สมรรถ : ถูกแล้วขอรับ

ครู (ใช้มือขวาหยิบหมวกส่งให้) : ที่หลังแขวนไว้
ทำๆ หน่อยจะได้หยิบถึง

สมรรถ : ขอบใจขอรับ

ครู : เธอพกจากดกตังคีมมาก ไปเถอะ
(สมรรถคำนับ หรือไหว้ แล้วเดินออกจาก
ห้องไป)

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนหญิงควรใช้ร่มแทนหมวก และ
ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า “ฉัน” ส่วนคำเรียกให้ใช้ว่า “ค่ะ”
หรือ “เจ้าค่ะ”

บทที่ ๑๒

ความสุจริต - ต่อ

การพูดความจริง

๑. เวียงน้ำ - ครูลำเลินทานค่อไปนั้ให้นั้เรียนฟัง
เท็กคนหน้งช้อยชวอชชงค่นเป็นเท็กชกชน แต่บิการักไคว
มาก จิงไทชอชวานเล้มเล็ก ๆ ใหเล้มหน้ง เมอเท็กชวยชอชไค
รับชวานจากพ่อแล้ว ก็เข้าไปในสวนเทียวคักคั่นไม้เล็ก ๆ ชากตง
หลายคั่น เพอจะตงคว่าชวานของเขาคมเพียงไร ครันไปตงคั่นไม้
ทมผลรสอวอย และเป็นคนไมทพอชของเขาชอบมาก แต่เท็กชวย
ชอชไมรู้ว่าเป็นคั่นไมคิ จิงเขาชวานพันคั่นไมน่นชาก แล้วกักลย
มาย้าน

รุ่งชนเวลาเข้าพ้อชของเท็กชวยชอชเข้าไปในสวน เห็นคั่นไม้
ที่เขาชอบถูกพันชากตง ก็มีความเสียใจ จิงกลยมาตมเท็กชวย

ยอชว่า ใครเป็นผู้พันคนไม้นั้น? เด็กชายยอชตอบว่า เขาเป็นผู้พันคนไม้นั้นเอง พ่อเห็นว่าลูกของคนที่พวกคำจริงก็เลยหายโกรธ

ครูถามนักเรียนว่า “เด็กชายยอชได้ชวามมาจากไหน?” (พ่อของเขาขอให้) ถาม “ทำไมเด็กชายยอชจึงเอาชวามไปพันคนไม้นั้น?” (เพื่อจะลองดูว่า ชวามคมเพียงไร) ถาม “เมื่อพ่อของยอชเห็นคนไม้นั้นที่เขาชอบถูกพันขาด เขารู้สึกอย่างไร?” (เสียตาย) ถาม “เมื่อเด็กชายยอชบอกว่าเขาเป็นผู้พันเองทำไมพ่อจึงหายโกรธ?” (เพราะเห็นว่าลูกของคนที่พวกคำจริง)

ครูบอกว่า ต่อไปนี้จะให้เรียนเรื่อง การพูดคำจริง

๒๑. เหตุที่ทำให้เกิดการพูดคำไม่จริง- ครูถามนักเรียนว่า “นักเรียนมีแม่อยู่ที่บ้านกี่ตัว?” (ตัวหนึ่ง หรือ ๒ ตัว หรือ ๓ ตัว) ถาม “ถ้านักเรียนบอกว่า มีแม่อยู่ที่บ้านหลายร้อยตัว จะว่าพูดเกินความจริงได้หรือไม่?” (พูดเกินความจริง) ถาม “ผู้ที่พูดเกินความจริงมีความประสงค์อย่างไร?” (เพื่อจะอวดให้คนอื่นเห็นว่า ตัวเป็นคนมีเงินและพูดเก่ง) ถาม “ผู้ที่พูดเกิน

ความจริงเสมอ เป็นความเสียหายอย่างไร? ผู้ที่พูดเกินความจริงเสมอ จะเป็นคนที่มีนิสัยชั่วติดตัวต่อไป

ถาม “นักเรียนเคยกินอาหารวันละกี่เวลา?” (๒ หรือ ๓ เวลา) ถาม “ถ้านักเรียนบอกว่า เคยกินอาหารวันละเวลาเดียวเท่านั้น จะว่าพบน้อยกว่าความจริงหรือไม่?” (พบน้อยกว่าความจริง) ถาม “ผู้ที่พบน้อยกว่าความจริงมีความประสงค์อย่างไร?” (เพื่อไม่ให้คนอื่นติเตียน) ถาม “ผู้ฟังได้ความรู้จากคำพูดเช่นนี้อย่างไร?” (ผู้ฟังไม่ได้รับความจริง) ถาม “คนที่พบน้อยกว่าความจริงเสมอไม่ใช่อะไร?” คนที่พบน้อยกว่าความจริงเสมอจะเป็นคนที่มีนิสัยชั่วติดตัวต่อไปเหมือนกัน

ถาม “เด็กคนหนึ่งหยิบกินส้มของเด็กอีกคนหนึ่งไป เมื่อเจ้าของถามก็ไม่รับ เด็กคนนั้นพกพกหรือไม่?” (พกพก) ถาม “เด็กคนนั้นพกพกเพื่อประสงค์อะไร?” (เด็กคนนั้นพกพกเพื่อจะเอากินส้มของเขาเสีย) ถาม “คนที่พกพกเพื่อจะเอาของของผู้อื่นไม่ใช่อะไร?” คนที่พกพกเพื่อจะเอาของของผู้อื่น เป็นคนมือไว เป็นคนที่ไม่มีความเชื่อ และจะเป็นนิสัยชั่วติดตัวต่อไปด้วย

ครูบอกนักเรียนว่า เด็กคนหนึ่งมีกินส้มแล้ว แต่อยากได้ส탕ค์ไปซื้อของเล่น จึงไปบอกแก่แม่ว่า กินส้มหาย ขอส탕ค์

ไปซื้อใหม่ ถาม “เด็กคนนั้นพกพกหรือไม่?” (เด็กคนนั้นพก
 ปก) ถาม “เด็กคนนั้นพกพกเพื่อประสงค์อะไร?” (เด็กคนนั้น
 พกพกเพื่อหวังเอาส탕ค์ไปซื้อของเล่น) ถาม “คนที่พกพกเพื่อ
 หวังเอาของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ถ้ามีผู้อื่นรู้เข้าเขาจะนึกอย่างไร?”
 คนที่พกพกเพื่อหวังเอาของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทำให้ผู้อื่นเห็นว่าเป็น
 คนเหลวไหล ไม่มีใครเชื่อถือ

๓. โทษของการพูดคำไม่จริง- ครูเล่านิทานต่อไปนี้
 ให้นักเรียนฟัง

“เด็กเลี้ยงแกะคนหนึ่ง เป็นคนชอบพูดเหลวไหลตลกคะนองอยู่
 เสมอ วันหนึ่งเมื่อพาฝูงแกะไปเลี้ยงอยู่ที่เชิงเขา นักต้อนคนมาก
 ฝูงไปร้องตะโกนบอกให้ชาวบ้านช่วย ว่ามีหมาป่าพากันมาเป็นฝูง
 ใหญ่ จะมากินแกะหมดแล้ว ชาวบ้านได้ยินก็รีบวิ่งให้ช่วย ก็
 พากันถืออาวุธวิ่งไป ครั้นไปถึงฝูงแกะก็ไม่เห็นหมาป่าสักตัวเกี่ยว
 ทางพากันโกรธและกลัวยักษ์ เมื่อเด็กคนนั้นเห็นชาวบ้านมาถือ
 ก็ขอยใจ นั่งหัวเราะเยาะเสียดายใหญ่

ต่อมาอีกไม่กี่วัน เด็กคนนั้นพาฝูงแกะไปเลี้ยงยังที่เดิมอีก
 เผอิญมีหมาป่าฝูงใหญ่มาจริง ๆ เด็กเลี้ยงแกะแลเห็นแต่ไกล จึง

วิ่งไปร้องตะโกนขอให้ชาวบ้านช่วย พวกชาวบ้านได้ยินก็เคยเสีย
และนักเคืองเค็กคนนั้นทมาหลอกอีก จึงไม่มีใครออกไปช่วย ส่วน
หมาบ้าก็มากินแกะจนหมด

เด็กเลี้ยงแกะกลัวหมาบ้าวิ่งร้องให้กลับมาบอกพ่อแม่ เมื่อพ่อ
แม่รู้ว่า ลูกของตัวเคยพูดเหลวไหลจนต้องเสียแกะไปทั้งฝูง ก็
เขย่งตเสียพอแรง

ถาม “เด็กเลี้ยงแกะในนิทานเรื่องนี้ เป็นคนชอบพูดจา
อย่างไร?” (ชอบพูดเหลวไหลและพูดกลลวง) ถาม “เด็ก
เลี้ยงแกะหลอกชาวบ้านว่าอะไร?” (เด็กเลี้ยงแกะหลอกชาวบ้าน
ว่า หมาบ้ามากินแกะ) ถาม “เหตุใดเมื่อหมาบ้ามาจริงๆ ชาว
บ้านจึงไม่ไปช่วย?” (ชาวบ้านไม่ไปช่วย เพราะเด็กเลี้ยงแกะ
เคยพูดเหลวไหลมาแล้ว) ถาม “การที่เด็กเลี้ยงแกะพูดเหลวไหล
ได้รู้ไทยอย่างไร?” (การที่เด็กเลี้ยงแกะพูดเหลวไหล ต้อง
เสียแกะไปทั้งฝูง และตัวเด็กเองก็ถูกเขย่ง)

ครถามต่อไปว่า “เมื่อมีนักเรียนมาขอลาหยุดโรงเรียน โดย
อ้างว่าแม่เจ็บ ครูเคยทำอะไรจึงได้รู้ความจริง?” (ครูไปที่
บ้านนักเรียน หรือให้คนอื่นไปดู ก็รู้ความจริงได้) ถาม “การ
พูดปดจะมีผู้รู้เห็นหรือไม่?” (การพูดปดต้องมีผู้รู้เห็นเสมอ)

ถาม “นักเรียนพูดเรื่องไม่จริง จะเรียกว่าเป็นคนพูดอย่างไร ?”
(เป็นคนพูดปด) ถาม “การที่ครูทำโทษนักเรียนที่พูดปด
สมควรหรือไม่ ?” การที่ครูทำโทษนักเรียนที่พูดปดนั้น เป็นการ
สมควร ถาม “เหตุไรจึงต้องทำโทษคนที่พูดปด ?” เพราะทำ
ให้ผู้อื่นเข้าใจผิด และเพื่อป้องกันไม่ให้พูดปดต่อไป

ครูอธิบายว่า ผู้ที่จะเป็นพระยานในศาลต้องสาบานตัวก่อนว่าจะ
เป็นผู้พูดตามความจริงทั้งสิ้น ถ้าพูดปด ศาลก็ลงโทษจำคุกผู้นั้น
ตามกฎหมาย การที่ครูลงโทษ ก็เพราะผู้นั้นทำความเสียหายให้
แก่ผู้อื่น และเพื่อให้เป็นการเช็กหลาย จะได้ไม่พูดปดต่อไป

๔. ประโยชน์ของการพูดความจริง - ครูเล่าเรื่องต่อไปนี้
ให้นักเรียนฟัง

หญิงม่ายคนหนึ่งพาบุตรไปซื้อตัวรถไฟ คนขายตัวเห็นเด็ก
รูปร่างเล็ก ก็ขายตัวครึ่งราคาให้ แต่หญิงม่ายบอกว่า บุตร
ของเขาอายุเกิน ๑๒ ปีแล้ว ตามข้อบังคับของรถไฟเห็นจะต้องเสีย
ค่าโดยสารเท่าผู้ใหญ่ คนขายตัวจึงขายตัวให้เท่าราคาผู้ใหญ่ พอ
รถไฟออกจากสถานีใกล้กรุงหนึ่ง คนตรวจตัวก็มาตรวจตัวของเด็ก
ซึ่งเป็นบุตรของหญิงม่ายนั้น เมื่อคนตรวจตัวส่งตัวคนให้ ก็

พยักหน้าและบอกว่า “ถูกต้องแล้ว” ทำให้เด็กคนนั้นรู้สึกปลื้ม
ใจมาก ที่แม่ของเขาไม่ได้พุดกกับคนชายตัว มีฉะนั้นจะได้ยิน
คนทรวท้วพทว่า “ถูกต้องแล้ว” เป็นแน่

ถาม “หญิงม่ายได้พุดความจริงกับคนชายตัวว่าอะไร?”
(บอกอายุบุตรของตนตามตรง) ถาม “เรื่องอะไรที่คนทรวท้ว
พทว่า ถูกต้องแล้ว?” (เรื่องบุตรของหญิงม่ายตลอดตัวถูกต้อง
ตามข้อบังคับของรถไฟ) ถาม “เมื่อคนทรวท้วพทว่า ถูกต้อง
แล้ว เด็กคนนั้นรู้สึกอย่างไร?” (เด็กคนนั้นรู้สึกปลื้มใจที่แม่ของ
ตนไม่ได้พุดกกับคนชายตัว)

ครูอธิบายว่า การพุดคำจริงเป็นคำพุดท้ง่าย นกระพุดเมื่อไร
ก็ได้ เพราะไม่ต้องตกแต่งเพิ่มเติม และเมื่อพุดออกไปแล้ว ก็ไม่
ต้องหวาดกลัว จึงรู้สึกสบายใจ ประโยชน์สำคัญในการพุดคำจริง
ก็คือ เป็นทเช็ดของผู้อื่น

ส่วนการพุดกกันนี้ ต้องหาเรื่องมาทกแต่งขึ้นให้ใกล้เคียงความสม
จริง เพื่อไม่ให้เขาเข้าใจว่าพุดก จึงต้องระวังตัวอยู่เสมอ เพราะ
กลัวจะพุดกพลั้ง การพุดกบ่อยไม่เป็นทไว้วางใจของผู้อื่น ทง
จะเป็นนิสัยชั่วทกตัวไปท้วย

คำถามสอบที่เรียนมาแล้ว

๑. คนที่ชอบพูดให้เกินกว่าความจริง มักเกิดจากอะไร ?
๒. คนที่ชอบพูดให้น้อยกว่าความจริง มักเกิดจากอะไร ?
๓. คนที่พูดเกินกว่าความจริง และพูดน้อยกว่าความจริง ไม่ใช่อะไร ?
๔. คนที่พูดปกเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ ทำไมจึงว่าเป็นคนฉลาด ?
๕. ผู้ที่พูดปกเพื่อหมายเอาสิ่งของจากผู้อื่น ไม่ใช่อะไร ?
๖. ทำไมผู้ที่พูดปกจึงสมควรได้รับโทษ ?
๗. เหตุใดจึงว่า การพูดปกพูดได้ยาก ?
๘. การพูดปกไม่ใช่อะไร ? จงอธิบาย
๙. ทำไมจึงว่า การพูดคำจริงพูดได้ง่าย ?
๑๐. คนที่พูดคำจริงเสมอ ได้รับผลดีอย่างไร ?

ข้อที่ควรจำ

๑. การพูดเกินกว่าความจริง หรือน้อยกว่าความจริง ก็นับว่าพูดปกเหมือนกัน

๒. การพุกปดถึงจะได้ประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือพุก
 ปดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ ก็ไม่ควรกระทำทั้ง ๒ อย่าง เพราะ
 จะเป็นนิสัยชั่วคึกคักต่อไป และไม่มีใครเชื่อถือ

๓. เมื่อบอกปฏิเสธแล้วก็ไม่ควรกลับคำ หรือเมื่อรับแล้ว
 ก็ไม่ควรกลับคำ หมายความว่า เมื่อได้พูดอย่างไรแล้วก็ต้องทำตาม
 ที่พูดเสมอ

๔. การพูดคำจริงพูดได้ง่าย นักระพูดเมื่อไรก็ได้ เพราะ
 ไม่ต้องตกแต่งเพิ่มเติม เมื่อพูดไปแล้วก็ไม่ต้องหวาดกลัว คนที่
 พูดคำจริงจึงรู้สึกสบายใจ ประโยชน์สำคัญในการพูดคำจริง ก็คือ
 ย่อมเป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น

๕. การพุกปดต้องหาเรื่อง มาเพิ่มเติมให้ได้ความสมจริง
 เพื่อไม่ให้เขาจับได้ว่าพุกปด จึงต้องระวังตัวอยู่เสมอ เพราะกลัวจะ
 พลาดพลั้ง การพุกปดไม่เป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น ทั้งจะทำให้เสีย
 คนมีนิสัยชั่วคึกคักต่อไปด้วย

บทที่ ๑๓

การหัดวาจา

สอนด้วยวิธีให้ทำเรียงตามเหตุการณ์ที่สมมติขึ้น

เรื่องที่ ๑ ตอบคำถามไม่ได้ เพราะไม่มีความรู้

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....ครูชื่อนายเชาว์ เพียบเพียร

นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....ศิษย์ชื่อบรรพ คล่องการ

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม เหมือนเมื่อ

เวลาเรียนเรียง ๆ)

เชาว์ : นายบรรพ เธอรู้หรือไม่ว่า ปลาตายใจได้
อย่างไร?

บรรพ : ผมไม่ทราบซอร์บ (มองคหณ้านายเชาว์)

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนหญิงให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า
“ฉัน” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ค่ะ” หรือ “เจ้าค่ะ”

การสอนด้วยวิธีให้ทำจริงตามเหตุการณ์ที่สมมติขึ้นในบททั้ง
๕ เรื่อง ครูไม่ควรระบอให้นักเรียนทำอายคอเอียงไปเอียงมา
และก้มหน้าหรือมองไปเสียทางอื่นเลยทีเดียว ต้องฝึกหัดแก้ไข
มองกู่หน้าผู้ถามตรง ๆ และตอบคำถามอย่างฉะฉาน

เรื่องที่ ๒ ตอบคำถามไม่ได้ เพราะขาดความรู้
นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....ครูชื่อนายบาล ใกรับญ
นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....ศิษย์ชื่อสารภี หาญนกรบ
(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม เหมือนเมื่อ
เวลาเรียนจริง ๆ)

บาล : แม่สารภีรู้หรือไม่ว่า เครื่องบินเป็นอย่างไร ?

สารภี : ฉันไม่ทราบค่ะ (มองกู่หน้านายบาล)

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนชายให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า
“ผม” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ขอรับ”

เรื่องที่ ๓ ตอบคำถามไม่ได้ เพราะมีความสงสัย
นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....ครูชื่อนายวุฒิ สงวนสิน
นักเรียนคนหนึ่งเป็น.....ศิษย์ชื่อเมธ วัชรชอย

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม
เวลาเรียนจริง ๆ)

วูมิ : นายเมอ เธอเอามือโขกโต๊ะสักห้าทีได้ไหม ?

เมอ : ผมไม่เข้าใจขอรับ (จึงคุกหน้าผู้ถามอย่างสงสัย)
ครู ไปรกอธิบายให้ผมเข้าใจได้ไหมขอรับ ?

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนหญิงให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า
“ฉัน” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “ค่ะ” หรือ “เจ้าค่ะ”

เรื่องที่ ๔ ตอบคำถามไม่ได้ เพราะไม่ทราบความมุ่งหมาย
เด็กหญิงที่โทพสมควรเป็นครูชื่อนางสาวสร้อยทอง เป็รองค์
นักเรียนคนหนึ่ง.....ศิษย์ ซอกาหลง อนุมทรพย

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม
เวลาเรียนจริง ๆ)

สร้อยทอง : แม่กาหลงจงออกไปเดินให้รอบโรงเรียนสัก ๓
รอบ

กาหลง : ฉันยังไม่ทราบความมุ่งหมายของครูค่ะ (มอง

แบบสอนจรรยาประถมบทที่ ๑

คุณนางสาวสร้อยทองอย่างฉฉฉ) ไปรคอธิบาย
ให้อฉฉฉเข้าใโก่ฉฉฉ:

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนชายให้ใช้คำแทนชื่อตัวเองว่า
“ฉฉ” ส่วนคำรับให้ใช้ว่า “สร้อย”

เรื่องที่ ๕ ตอบคำถามไม่ได้ เพราะได้บินไม่ฉฉฉ

นักเรียนหญิงที่โทพสมควรเป็นครซอฉฉฉฉ รสฉฉฉฉ กรรมาฉฉฉ
นักเรียนออกคนหนึ่งเป็นฉฉฉฉ ซอฉฉฉ ฉฉฉฉ

(แสดงในห้องเรียนหน้าชั้นหรือในห้องประชุม เหมือนเมื่อ
เวลาเรียนจริง ๆ)

รสฉฉฉฉ : แม่ฉฉฉ ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

ฉฉฉ (ได้บินไม่ฉฉฉ) : รับประทานไทย ไปรคออก
ฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉฉ

หมายเหตุ ถ้าเป็นนักเรียนชายให้ใช้คำแทนชื่อตัวเอง
และคำรับเหมือนเรื่องที่ ๓

บทที่ ๑๔

ความกรุณา

๑. ถามความรู้เดิม — ครูถามนักเรียนว่า “เมื่อนักเรียนถูกเขียนรูปลักษณ์อย่างไร?” (เจ็บ) ถาม “คนอื่น ๆ ถูกเขียนเขารู้สึกอย่างไร?” (เจ็บเหมือนกัน) ถาม “นักเรียนชอบเล่าเรียนอยู่กับกระทะหรือครกหยาบแบบนั้นไหม?” (ชอบเล่าเรียนอยู่กับครกหยาบแบบนั้น) ถาม “ทำไมจึงชอบเล่าเรียนอยู่กับครกหยาบแบบนั้น?” (ครกหยาบแบบนั้นเป็นคนที่ใจดี ไม่ค่อยทำโทษนักเรียน)

ถาม “เมื่อเราถูกไม่ทำอะไรสักอย่าง มันแสดงอาการอย่างไร?” (สั่นหรือร้องและวิ่งหนี) ถาม “ทำไมสั่นหรือร้องและวิ่งหนี?” (เพราะสั่นกลัวเจ็บ) ถาม “ทำไมสั่นหรือเราเลยวิ่งหนี เมื่อเห็นเราเข้าจึงกระตือรือร้นเข้ามาหา?” (มันชอบเรา) ถาม “ทำไมมันจึงชอบเรา?” (เพราะเราให้อาหารมันกินและไม่ตีมัน) ถาม “การที่เราให้อาหารสุนัขกินและไม่ตีมัน จะว่าเราเมตตาการุณามันได้หรือไม่?” (เราเมตตาการุณามัน)

ครูให้นักเรียนเล่าเรื่องที่ตนเองเคยแสดง ความเมตตา การุณา อย่างหนึ่งอย่างใดมาแล้ว

๒. ความกรุณา คืออย่างไร? — ครอบงม^๕นักเรียนว่า
 ความกรุณาน^๕ คือ ความปรารถนา^๕จะให้^๕ผู้^๕ที่^๕ได้^๕รับ^๕ทุกข์^๕พ้น^๕จาก
 ความทุกข์ ความกรุณ^๕แสดง^๕ได้^๕ทั้ง^๕กาย^๕และ^๕วาจา คน^๕หม^๕ใจ
 มีความ^๕กรุณา^๕ต่อกัน คน^๕หม^๕นั้น^๕ยอม^๕มี^๕ความ^๕รัก^๕และ^๕ความ^๕ผูก^๕พัน^๕
 ต่อกัน

ถาม “ทำไมเมื่อเพื่อนของเราเจ็บป่วย เราจึงไปเยี่ยม?”
 (เพื่อให้^๕รู้^๕ว่า^๕อาการ^๕เจ็บ^๕เป็น^๕อย่างไร) ถาม “เมื่อเราไปเยี่ยม
 เพื่อนของเรา^๕รู้สึก^๕อย่างไร?” (ดีใจ) ถาม “ทำไมเพื่อนของ
 เรา^๕จึง^๕ดี^๕ใจ?” (เพราะเขาเห็นว่าเรามีความกรุณาต่อเขา) ถาม
 “เรา^๕จึง^๕มี^๕คน^๕ตาย^๕อด^๕ให้^๕เดิน^๕ถาก^๕ทาง^๕ พก^๕หา^๕อ่อน^๕หวาน^๕ เอา^๕ใจ^๕คน^๕ไข้
 เป็น^๕ความ^๕กรุณา^๕หรือ^๕ไม่?” (เป็น^๕ความ^๕กรุณา) ถาม “เรา^๕ให้^๕ถาก^๕
 ทาง^๕ให้^๕คน^๕แก่^๕ คน^๕พิการ^๕ หรือ^๕คน^๕ทำงาน^๕หนัก^๕ เป็น^๕ความ^๕กรุณา
 หรือ^๕ไม่?” (เป็น^๕ความ^๕กรุณา) ถาม “การ^๕บอก^๕ทาง^๕ ช่วย^๕คน^๕
 หลง^๕ทาง^๕หรือ^๕ไม่^๕รู้^๕จัก^๕ทาง^๕ และ^๕ไม่^๕เขอะ^๕เย้าย^๕คน^๕เคราะห์^๕ร้าย^๕ เป็น^๕
 ความ^๕กรุณา^๕หรือ^๕ไม่?” (เป็น^๕ความ^๕กรุณา)

ถาม “ความกรุณา คืออย่างไร?” ความกรุณา คือความ
 คิด^๕ปรารถนา^๕จะให้^๕ผู้^๕รับ^๕ทุกข์^๕พ้น^๕จาก^๕ทุกข์^๕ทั่ว^๕หน้า^๕กัน^๕ ถาม “เรา

จะแสดงความกรุณาไว้ด้วยอาการอย่างไรบ้าง?” ความกรุณา
แสดงได้ทั้งกายและวาจา ถาม “ความกรุณาที่ควรแสดงนั้น
เช่นอย่างไรบ้าง?” ความกรุณาควรที่จะแสดงนั้น เช่น ไป
เยี่ยมคนไข้ จูงมือคนตาบอดให้เดินถูกทาง ไม่รังแกเด็กที่อ่อน
กว่าหรือผู้หญิง หลีกทางให้คนแก่ คนพิการ หรือคนทำงานหนัก
บอกทางและช่วยคนหลงทางหรือไม่รู้จักทาง และไม่เยาะเย้ยคน
เคราะห์ร้าย เป็นต้น คำตอบเหล่านี้ควรคอยเขียนลงบนกระดานดำ
เมื่อนักเรียนตอบถูก

ถามต่อไปว่า “เมื่อนักเรียนเรียนหนังสือครั้งแรก จำพยัญชนะ
ได้วันละกี่ตัว?” (จำได้วันละ ๓ หรือ ๔ ตัว) ถาม “นักเรียน
ทำอะไร จึงจำตัวพยัญชนะได้หมด?” (ค่อยเรียนไปวันละเล็ก
ละน้อย ไม่ซ้ำก็จำได้หมด) ถาม “นักเรียนอ่านแบบเรียนเร็ว
ใหม่เล่ม ๑ ตอนต้นจบเล่มได้อย่างไร?” (อ่านไปวันละเล็กละ
น้อยนานเข้าก็จบเล่ม) ถาม “ความกรุณาที่เราควรจะทำนั้น
มีอะไรบ้าง?” (มีมากมายนับตั้งร้อยอย่าง) ถาม “เราจะ
แสดงความกรุณาเหล่านั้นให้หมดได้อย่างไร?” (ทำไปทีละอย่าง
สองอย่างนานเข้าก็ทำได้ทุกอย่าง) ถาม “ถ้าเราได้แสดงความ

กรุณาย่อย ๆ เข้า จะเป็นอย่างไร ?” ถ้าเราได้แสดงความกรุณาย่อย ๆ เข้าก็จักคิดเป็นนิสัยเหมือนกับเราอ่านหนังสือบ่อย ๆ เข้าก็จำได้

๓. ผู้ที่แสดงความกรุณาได้รับผลอย่างไร ? — ครูเล่าเรื่องต่อไปให้นักเรียนฟัง

“เด็กคนหนึ่งเป็นคนจน เลือกล้างแ่งที่สวมอยู่ก็เก่า ๆ และขาด วันหนึ่งหายขมไปขาย แล้วนั่งพักเหนื่อยอยู่ริมถนน หญิงผู้ใดคนหนึ่งมาพบเขานั่งสงสาร จึงหยิบเหรียญสองสลึงส่งให้ เด็กคนนั้นกริบไว้ด้วยความขอบคุณ

ต่อมาอีกหลายวันหญิงคนนั้นยากจนลง จึงไปขอทานที่ท่าเรือเมด โค้พบกษนายเรือซึ่งเป็นคนดีเขาเคยให้เหรียญสองสลึงนั่นเอง แต่จำไม่ได้ ส่วนนายเรือเป็นผู้จำได้ จึงถามว่า “ยายจำเด็กคนที่ยายให้เหรียญสองสลึงแก่เขาได้ไหม ?” หญิงคนนั้นบอกว่าจำไม่ได้ นายเรือจึงบอกว่า เขาเองคือเด็กคนที่ได้รับเหรียญสองสลึงนั้น หญิงคนนั้นก็ใจจนน้ำตาไหล แล้วนายเรือก็รับหญิงขอทาน ซึ่งเคยมีคุณแก่ตน ไปเลี้ยงดูให้พ้นจากความทุกข์ยากต่อไป”

ถาม “ทำไมหญิงผู้กตัญญูในนิทานเรื่องนี้ จึงได้ให้เหรียญสอง
สลึงแก่เด็กคนนั้น? (เพราะหญิงผู้กตัญญูมีความกรุณาแก่เด็กคน) ถาม
“เหตุไฉนนายเรอจึงได้รับเหรียญของท่านไปเลี้ยงดู?” (เพราะหญิง
ของท่านเคยมีคุณแก่เขามา) ถาม “ผู้ที่แสดงความกรุณาได้รับ
ผลตอบแทนอย่างไร?” ผู้ที่แสดงความกรุณาย่อมมีผู้ช่วยเหลือ
ในเวลาที่เขาได้รับความทุกข์ยาก

ครูเล่าเรื่องต่อไปให้นักเรียนฟัง

“พ่อค้าผู้หนึ่งเมื่อกลางขีมาวิ่งไปตามทาง เผอิญทำถุงเงินตก
โดยไม่รู้ตัว ขณะนั้นสุนัขของเขาซึ่งวิ่งตามไปด้วยเห็นเข้า ก็เห่า
เพื่อระบอกให้พ่อค้าหยุด แต่พ่อค้าหาหยุดไม่ คงขีมาวิ่งเรื่อย
ไป สุนัขจึงวิ่งเข้าไปกัดเท้ามาและเห่าก้องจนตกที่ พ่อค้าเข้าใจว่า
สุนัขของตนเป็นบ้าจึงเอาขีมาโยนสุนัข เมื่อสุนัขถูกขีแล้ววิ่งตาม
ไปไม่ไหว ก็กลับไปยังที่ถุงเงินตกและนอนเฝ้าถุงเงินไว้ เมื่อ
พ่อค้ารู้สึกตัวว่าถุงเงินตกหาย จึงขีมากลับมากทางเดิม เห็นสุนัข
นอนตายอยู่ใกล้ๆ ถุงเงินก็มีความเสียใจ การที่สุนัขวิ่งกัดกัก
ต่อพ่อค้า ก็เพราะพ่อค้าเป็นผู้มีความกรุณาต่อมัน”

ถาม “เมื่อสุนัขเห็นถุงเงินของพ่อค้าตก มันทำอย่างไร?”

(สุนัขเห่า) ถาม “ทำไมสุนัขจึงไม่ยักให้ถุงเงินของพ่อค้าตกหาย?” (เพราะพ่อค้าเป็นผู้มีความกรุณาเลี้ยงมันไม่ให้หิวอยาก)

ถาม “การที่ได้แสดงความกรุณาต่อสัตว์ได้รบผลตอบแทนอย่างไร?” การที่ได้แสดงความกรุณาต่อสัตว์ ได้รับผลตอบแทนคือ มันจงรักภักดีต่อเรา และยังได้ใช้แรงงานอีก

ครูเล่าเรื่องต่อไปให้นักเรียนฟังอีก

“นานมาแล้ว ขณะที่ท่านแม่ทัพผู้หนึ่งนำพลทหารประมาณสองพันคนเดินไปตามที่ราบ ได้เห็นวังนกตกลงมาขวางทางอยู่ จึงสั่งให้พลทหารหยุด ส่วนแม่ทัพก็ขึ้นไปมารอวังของมันและสั่งเสียงร้องด้วยความตกใจ พอแม่ทัพหยุดก็ลงมากลี่ยืนก็ออกคำสั่งให้หลักซ้าย คน ม้า และเกวียน ต่างก็พากันหลัดกรังนกลงไป จึงทำให้ทางเดินนั้นคคอยู่จนทุกวันนี้ ผู้ที่เดินผ่านไปมาทางนั้นทุกคน ย่อมเกรงกลัวและสรรเสริญท่านแม่ทัพผู้กล้าหาญซึ่งมีความกรุณาอยู่เสมอ”

ถาม “ท่านแม่ทัพในนิทานเรื่องนี้ เป็นคนอย่างไร?” (เป็นคนที่มีความกรุณา) ถาม “เหตุไรจึงมีผู้รักใคร่และสรรเสริญท่าน

แม่ก็พออยู่เสมอ?" (เพราะท่านเป็นผู้มีความกรุณา) ถาม
 "ผู้ที่มีความกรุณาได้รับผลอย่างไร?" ผู้ที่มีความกรุณาย่อมมีผู้
 รักใคร่และสรรเสริญอยู่เสมอ

๕. กรรณาสัตว์ - ครูดำนักรเรียนว่า "ที่ข้านักเรียน
 มีสุนัขตัว?" นักเรียนตอบตามที่แท้จริง ถาม "นักเรียนเลี้ยง
 สุนัขอย่างไร?" (ให้มันกินอาหารมิให้หิว) ถาม "เมื่อมี
 คนมาในบ้านของเราเวลากลางคืน สุนัขทำอะไร?" (เห่า)
 ถาม "นักเรียนชอบสุนัขหรือไม่?" (ชอบ) ถาม "สุนัขที่
 นักเรียนเลี้ยงไว้ มันชอบนักเรียนหรือไม่?" (ชอบ) ถาม
 "สุนัขที่เราเลี้ยงไว้ ถ้าจะต้องให้มันอดๆ หิวๆ แล้ว ควร
 เลี้ยงไว้หรือไม่ให้มันตายเสียดีกว่า?" (ถ้าจะต้องให้สุนัขอดๆ
 หิวๆ แล้วให้มันตายเสียดีกว่า)

ถาม "ที่ข้านักเรียนมีแมวขี้อย่างหรือไม่?" (มี) ถาม
 "แมวมีประโยชน์อย่างไร?" (กักหน) ถาม "แมวของนักเรียน
 ชอบหรือไม่?" นักเรียนบอกตามที่แท้จริง ถาม "นักเรียน
 ให้อาหารมันกินเสมอหรือไม่อย่างไร?" (ให้มันกินเสมอ) ถาม
 "นักเรียนให้อะไรมันกิน?" (ให้ข้าวและปลา)

ครูอธิบายว่า คนเราทุกคนควรมีความกรุณาต่อแมวและสุนัข
ที่เราเลี้ยงไว้ในบ้าน ต้องให้อาหารให้พอและเหมาะแก่มัน และ
จงจำไว้ว่า การให้เนื้ออย่างอร่อยแก่ตัว หรือให้หญ้าอย่างคึกคัก
สุนัข ไม่ใช่เป็นความกรุณาเลย แมวหรือสุนัขที่เราเลี้ยงไว้ไม่
ควรคดหรือทรมานมัน และควรเลี้ยงไว้ให้พอกับอาหารที่เราพอจะ
มีให้มันกิน ถ้าปล่อยให้แมวหรือสุนัขขอก ๆ ยาก ๆ นับว่าเป็น
ความโหดร้ายอย่างยิ่ง เมื่อแมวหรือสุนัขของเราตกลูก ถ้าเราจะ
เลี้ยงมันไว้ทั้งหมดไม่ได้ เมื่อมันอ่อนานมก็จงให้แก่เพื่อนฝูงไปเสีย
บ้าง แต่ต้องระวังอย่าให้ไปแก่คนใจร้าย

คำถามสอบทเรียนมาแล้ว

๑. ความกรุณา คืออย่างไร ?
๒. จะแสดงความกรุณาได้ด้วยการอย่างไรบ้าง ?
๓. ความกรุณาที่ควรแสดงนั้น มีอะไรบ้าง ? นักเรียน
ชกคนละอย่าง
๔. ทำอย่างไร ความกรุณาจึงจะเกิดเป็นนิสัยในตัวของเรา ?
๕. จงเล่าเรื่องหญิงผู้กตัญญูแก่บิดา

๖. ผู้แสดงความกรุณาได้รับผลอย่างไร ?
๗. จงเล่าเรื่องพ่อค้ากับสุนัข
๘. เหตุใด สุนัขจึงวิ่งรกกักตอพ่อค้า ?
๙. จงเล่าเรื่องแม่ทัพกับขี้เงิน
๑๐. แม่ทัพได้ทำอะไร จึงมีผู้รักใคร่และสรรเสริญอยู่เสมอ ?
๑๑. สุนัขและแมวมีคุณแก่เราอย่างไร ?
๑๒. เราต้องกรุณาแมวและสุนัขอย่างไร ?
๑๓. เมื่อแมวหรือสุนัขของเราเลี้ยงไว้ชุกชุม ต้องทำอย่างไร
จึงจะเป็นความกรุณาแก่มัน ?

ข้อที่ควรจำ

๑. ความกรุณา คือ ความกตัญญูปรารถนาจะให้ผู้อื่นได้ประโยชน์สุขพ้นจากทุกข์
๒. วิธีแสดงความกรุณา แสดงได้ทั้งกายและวาจา เช่น
พูดจาอ่อนหวานกับคนที่เราได้พบปะ หรือช่วยเหลือคนจน เป็นต้น
๓. ผู้ที่ได้แสดงความกรุณาจะมีผู้อื่นรักใคร่และสรรเสริญ
และเขาคงกตทอแทนคุณเราอย่างเป็นแน่

๔. จงมีความกรุณาต่อแมวหรือสุนัขที่เราเลี้ยงไว้ในบ้านด้วย
การให้อาหารให้พอและเหมาะแก่มัน ไม่ทขยหรือทรมานมัน เมื่อ
มันกตัญญูควรให้ผู้อื่นเสียบ้าง ดีกว่าที่จะทิ้งไว้ให้มันอดๆ อยากๆ

บทที่ ๑๕

ความสุภาพอ่อนน้อม

๑. ถามความรู้เดิม — ครูถามนักเรียนว่า “เมื่อนักเรียน
กำลังเดินผ่านประตูห้องเรียน เคยมีผู้มาผลักมากระแทกข้างหรือ
ไม่?” (เคยมีผู้มาผลักมากระแทก) ถาม “เมื่อนักเรียนกำลัง
อ่านหนังสืออยู่ เคยมีใครมาแย่งเอาหนังสือไปบ้าง?” (เคยมี
เพื่อนนักเรียนด้วยกันมาแย่งเอาหนังสือไป) ถาม “เมื่อนักเรียน
กำลังนั่งละครอยู่ เคยมีผู้มายืนบังหน้าบ้างหรือไม่?” (เคยมีผู้
มายืนบังหน้า) ถาม “นักเรียนเคยได้ยินเขาร้องทักกันว่า ‘เฮ้ย!
มึงไปไหนมา’ บ้างหรือไม่?” (เคยได้ยิน) ถาม “การแสดง
กิริยาวาจาเช่นนี้ จะเรียกว่าสุภาพอ่อนน้อมได้หรือไม่?” (การ
แสดงกิริยาวาจาเช่นนี้ไม่เป็นความสุภาพอ่อนน้อม) ถาม “การทัก

เราไม่แย่งที่เขานั่ง ไม่แย่งหนังสือเขาด่าน ไม่ยื่นขยันท้ายมือ
ไม่ใช่วาจาหยาบ จะเรียกว่าเป็นความสุภาพอ่อนน้อมได้หรือไม่ ?
(เป็นความสุภาพอ่อนน้อม)

๒๒. ความสุภาพอ่อนน้อมคืออะไร ? — ครูบอก
นักเรียนว่า ตามธรรมเนียมคนเราทุกคนต่างก็ชอบกิริยาที่เรียบร้อย
และชอบฟังวาจาที่ไพเราะ ถ้าใครแสดงกิริยาหรือวาจาหยาบคาย
ต่อเรา เราก็ย่อมรู้สึกไม่พอใจ และไม่อยากจะแสดงกิริยาและ
วาจาท่อเขา ถึงผู้นั้นเหมือนกัน ถ้าเราพูดวาจาหยาบคายต่อเขา
เขาก็คงไม่อยากจะพูดด้วย หรือถึงจะพูดด้วยก็คงจะไม่ใช้วาจาที่
ไพเราะ รวมความว่า ถ้าเราชอบให้ผู้อื่น ทำแก่เรา อย่างไร
เราก็จะต้องทำแก่เขาอย่างนั้นก่อน เหตุฉะนั้นเมื่อเราจะทำสิ่งหนึ่ง
สิ่งใดที่เกยวข้องกับผู้อื่น ก็ต้องคิดให้รอบคอบเสียก่อน แล้วจึง
เลือกทำแต่ที่ดี ถ้าทำไปเช่นนั้นเรียกว่าเป็นผู้มีความสุภาพอ่อนน้อม
เราควรแสดงความสุภาพอ่อนน้อมที่บ้าน ที่โรงเรียน และที่อื่น ๆ
ทั่วไป

ครูเล่านิทานต่อไปนี้ให้นักเรียนฟัง

ตัวองเป็นคนชอบให้ทาน วันหนึ่งตัวองนั่งอยู่ข้างทางเดิน

มีเด็กสองคนเดินผ่านมาทางนั้น คนหนึ่งชื่อสาคร อีกคนหนึ่งชื่อ
 ยง ทาว่องจึงเรียกเด็กสองคนนั้นว่า “หลานเอ๋ย! มานั่ง
 ลงให้สันทาคแก่เจ้า” เด็กชายสาครเดินเข้าไปยืนอยู่ใกล้ๆ ทา
 ว่อง แล้วถามว่า “เกาะให้สันทาคข้าเท่าไร?” ทาว่องบอกว่า
 “ลงให้สันทาคแก่หลานคนละ ๓ สันทาค” เด็กชายสาครพูด
 ว่า “ชะ! ๓ สันทาคเท่านั้นแหละ ข้าไม่อยากไ้ของแก่ ของ
 แม่ข้ามีถมไป แกเป็นข้าหรือ?” ทาว่องพูดว่า “หลาน ทำไม
 จึงใช้วาจาหยายคายกับลุงเล่า? คำพูดเช่นนั้นไม่สมควรจะใช้แก่
 ผู้ใหญ่ แต่ช่วงเถะลุงไม่ถือโกรธ เมื่อหลานไม่ต้องการสันทาค
 ของลุง ลุงก็จะเก็บไว้ให้คนอื่นต่อไป” แล้วแกจึงถามเด็กชายยง
 ว่า “หลานอยากไ้สันทาคหรือไม่? ถ้าอยากไ้ ลงให้”
 เด็กชายยงเดินย่อตัวเข้าไปนั่งพับเพียบยกมือไหว้ทาว่อง แล้วพูดว่า
 “กระผมอยากไ้ขอรับ” ทาว่องเห็นกิริยาและไ้ฟังวาจาของเด็ก
 ชายยงเช่นนั้นก็ชอบใจ แกจึงส่งสันทาคไ้ ๑๓ สันทาค แล้วพูด
 ว่า ลงให้หลานมากกว่าที่พูดไว้แต่เดิม ก็เพราะเห็นว่าหลานเป็น
 คนดี มีความสุภาพอ่อนน้อม ลงจึงเพิ่มไ้ไปอีก ๑๐ สันทาค”
 เด็กชายยงรับสันทาคแล้วยกมือไหว้ทาว่อง แล้วเดินตามเด็กชาย
 สาครไป เด็กชายสาครเห็นเพื่อนไ้สันทาคมาก ก็อยากไ้บ้าง

จึงถามเด็กชายขงว่า “ก็ท้าวองว่าจะให้คนละ ๓ สatangค์ ทำไม
 แกร่งให้เธอมากเล่า?” เด็กชายขงตอบว่า “แกลงฉันมาก
 เพราะแกลงเห็นว่า ฉันพูดมากมีความสุภาพอ่อนน้อม แกร่งเพิ่มให้
 ฉันอีก ๑๐ สatangค์” เด็กชายสาครไต่ยั้งกังนั้งเสียใจ และคิด
 ว่าเราไม่ควรจะใช้กิริยาและวาจาหยามคายต่อผู้ใหญ่เช่นนั้นเลย”

ถาม “เด็กชายสาครแสดงกิริยาต่อท้าวองอย่างไร?”
 (เด็กชายสาครเข้าไปยืนพูดใกล้ ๆ ท้าวอง) ถาม “เด็กชาย
 สาครกล่าววาจาหยามคายต่อท้าวองอย่างไร?” เด็กชายสาครพด
 ภัยท้าวองว่า ข้าไม่ยอมใกล้สatangค์ของแกลง) ถาม “ท้าวองได้
 เห็นและได้ฟังกิริยาวาจาของเด็กชายสาคร แกลงอย่างไร?”
 (โกรธ) ถาม “ทำไมท้าวองจึงโกรธ?” (เพราะเด็กชายสาคร
 แสดงกิริยาและวาจาดุดัน) ถาม “ท้าวองคิดเคืองเด็กชาย
 สาครว่ากระไร?” (ท้าวองคิดเคืองว่า ไม่ควรแสดงกิริยาวา
 จาหยามต่อผู้ใหญ่) ถาม “เด็กชายขงแสดงกิริยาอย่างไรต่อท้าว
 อง?” (เมื่อเด็กชายขงเข้าไปหาท้าวอง เขาเดินยอตัวและนั่งลง
 ขกมือไหว้) ถาม “เด็กชายขงพดภัยกับท้าวองว่ากระไร?” (เด็ก
 ชายขงพดว่า ผมอยากได้สatangค์ขอรับ) ถาม “ท้าวองได้เห็น

กิริยาและไต่ฟังคำพูดของเด็กชายยง แก่นักอย่างไร? (คาดว่า
เห็นเด็กชายยง แสดงกิริยาวาจาสุภาพอ่อนน้อม แก่นักชวยใจ)

ถาม “เราชอบให้ผู้อื่นแสดงกิริยาวาจาต่อเราอย่างไร?”

เราชอบให้ผู้อื่นแสดงกิริยาวาจาสุภาพอ่อนน้อมต่อเรา

ถาม “ผู้อื่นชอบให้เราแสดงกิริยาวาจาต่อเขาอย่างไร?” ผู้อื่นก็ชอบ

ให้เราแสดงกิริยาวาจาสุภาพอ่อนน้อมต่อเขาเหมือนกัน

ถาม “เมื่อเราจะแสดงกิริยาวาจาต่อผู้อื่น ควรทำอย่างไร?” เมื่อเราจะ

แสดงกิริยาวาจาต่อผู้อื่น เราต้องทำให้เหมือนกับที่เราต้องการให้

เขาทำแก่เรา

ถาม “ความสุภาพอ่อนน้อมควรแสดงที่ไหนบ้าง?” ความสุภาพอ่อนน้อมควรแสดงที่บ้าน ที่โรงเรียน และ

ที่อื่น ๆ ทั่วไป

ถาม “ความสุภาพอ่อนน้อมแสดงด้วยกิริยาและวาจาอย่างไรบ้าง?” ความสุภาพอ่อนน้อมแสดงด้วยกิริยาและวาจา

ถาม “กิริยาที่นับว่าสุภาพอ่อนน้อมนั้นอย่างไร?” กิริยาที่นับ

ว่าสุภาพอ่อนน้อมนั้น เช่น เมื่อผู้ใหญ่เรียกก็นั่งลงพูดและยกมือ

ไหวเป็นต้น

ถาม “วาจาที่สุภาพอ่อนน้อมนั้นอย่างไร?” (วาจา

ที่สุภาพอ่อนน้อมนั้น คือพูดเพราะ เช่นพูดว่า ผมอยากได้สิ่งใดสิ่ง

ขอรับ

๓. ความประพฤติของผู้สุภาพอ่อนน้อม — ถาม
 “ถ้ามีคนยืนขวางทางเราต้องเดินหลีกเลี่ยงไปข้าง ๆ เราารู้สึก
 อย่างไร?” (เรารู้สึกโกรธ) ถาม “ทำไมจึงโกรธ?” (เพราะ
 ทำให้เราต้องเดินอ้อมไปเป็นการลำบาก) ถาม “ถ้ามีคนยืนขวาง
 ประตู ขวางบันได ทำให้เราเดินไปมาไม่สะดวก เรานึก
 อย่างไร?” (เรานึกโกรธ) ถาม “ทำไมเรารังเกียจโกรธ?”
 (เพราะทำให้เราเดินไปมาไม่สะดวก) ถาม “ไม่ยืนขวางทาง
 ไม่ยืนขวางประตู ไม่ยืนขวางบันได เป็นความสุภาพอ่อนน้อมหรือไม่?”
 ไม่ยืนขวางประตู ไม่ยืนขวางบันได และไม่ยืนขวาง
 ทางเป็นความสุภาพอ่อนน้อม ถาม “ถ้าเดินทางร่วมแล้วไม่ระวัง
 ชล้อยให้รบกวนกระทบตา กระทบหน้า กระทบหมวกของผู้ที่เดินผ่าน
 ไปมา จะทำให้เขารู้สึกอย่างไร?” (ทำให้เขารู้สึกโกรธ)
 ถาม “ทำไมเขารังเกียจโกรธ?” (เพราะเขารำคาญที่ต้องคอย
 ระวังหน้าระวังหมวก) ถาม “เรากำลังอ่านหนังสืออยู่ มีผู้มาส่ง
 เสียงซึกซึก เรานึกอย่างไร?” (เรานึกโกรธ) ถาม “ทำไม
 เรารังเกียจโกรธ?” (เพราะอ่านหนังสือไม่ได้สะดวก) ถาม “เมื่อ
 เข้าไปในโรงเรียนและในโบสถ์ ไม่ถกดหมวกและถกดรองเท้าและ

ขึ้นความสภาพอ่อนน้อมหรือไม่? (ไม่สภาพอ่อนน้อม) ถาม
 “เมื่อการร่วมระวังไม่ให้ถูกหน้าและถูกหมวกของผู้อื่น ไม่
 ออกทักในทักเขาอ่านหนังสือ ถอดหมวกและถอดรองเท้าและเมื่อเข้าไป
 อยู่ในโรงเรียนและในโบสถ์ เป็นความสภาพอ่อนน้อมหรือไม่?”
 เมื่อการร่วมระวังไม่ให้ถูกหน้าและถูกหมวกของผู้อื่น ไม่ออกทัก
 ในทักเขาอ่านหนังสือ ถอดหมวกและถอดรองเท้าและเมื่อเข้าไป
 โรงเรียนและในโบสถ์ เป็นความสภาพอ่อนน้อม ถาม “เมื่อ
 เราทำอะไรรู้สึกสนุก แล้วหัวเราะก๊ากๆ และตบมือก๊ากๆ คนอื่นเขา
 จะนึกอย่างไร?” (ทำให้คนอื่นเขาว่าคาว) ถาม “ทำไมเขา
 ว่าจะคาว?” (เพราะทำให้เขาเห็นวกหู กะไรไม่สะดวก) ถาม
 “เมื่อเราเข้าไปในที่ประชุมชน แล้วไปนั่งวงและท้าว คนอื่นเขา
 จะนึกอย่างไร?” (คนอื่นเขานึกว่าเราเกียจคร้าน) ถาม “เมื่อ
 เราท้าวและวงควรจะทำอย่างไร?” (เมื่อเราท้าวและวงก็ควรจะ
 กลับบ้าน หรือไปเดินเที่ยวตามที่ว่างๆ คนเพื่อให้หายวง) ถาม
 “เมื่อเราเข้าไปอยู่ในที่ประชุมชน แล้วไปจามหรือไอคังเกินไป
 คนอื่นเขาจะนึกอย่างไร?” (คนอื่นเขาว่าคาว) ถาม “เมื่อ
 เราจะต้องถามหรือไอ ควรทำอย่างไร?” (เมื่อจะถามหรือไอก็ควร
 ยกมือเช็ดหน้าจนเช็ดปากเสีย) ถาม “ไม่หัวเราะและตบมือก๊ากๆ ไม่

นั่งร่วงและท้าว ไม่จามและไอคัง ๆ ในที่ประชุมชน เป็นความ
สุภาพอ่อนน้อมหรือไม่?” ไม่ท้าวเราะและคบบั๊อคัง ๆ ไม่นั่ง
ร่วงและท้าว ไม่จามและไอคัง ๆ ในที่ประชุมชน เป็นความ
สุภาพอ่อนน้อม

๒. ความสุภาพอ่อนน้อมให้คุณอย่างไร? — ครูเล่า
นิทานต่อไปนี้ให้นักเรียนฟัง

“โคนนทิวศาลมีกำลังลากเกวียนไค้ทีละหลาย ๆ เล่ม เจ้า
ของโรงไปทำพระนันทกับเศรษฐีว่า จะเอาเกวียนผูกคิกกันเข้าร้อยเล่ม
ให้โคนนทิวศาลตัวเดียวลากไป ถ้าลากได้เศรษฐีต้องให้เงินแก่
เขาพันบาท ถ้าลากไม่ได้เขาจะให้เงินแก่เศรษฐีพันบาท เศรษฐี
รับพระนันท

เจ้าของโคเขาเกวียนผูกคิกกันเข้าเป็นแถว แล้วเขาโคเข้า
เคี่ยมและร้องว่า “เฮ้ยอายววชเกยร จงลากเกวียนไป” โค
นนทิวศาลน้อยใจว่า นายของเราช่างหยาบคายเสียจริง ๆ
เมื่อจะใช้สอยกันจะผูกให้เพราะเหตุทั้งยาก คิกแล้วก็นั่งเสียไม่ลาก
เกวียนไป เจ้าของววจต้องเสียเงินพันบาทให้แก่เศรษฐี

ต่อมาเจ้าของว้าวไปทำพระนันทกับเศรษฐีอีกเป็นเงินสองพันบาท
เมื่อเศรษฐีตกลงรับพระนันท เขาจึงผูกเกวียนและเทียมวัวเข้า แล้ว
พูดว่า “นั่นนะพ่อมหาจำเริญ พ่อจงลากเกวียนทองร้อยเล่มไปเถิด”
โคนันทิวศาลได้ฟังคำพูดของนาย อ่อนหวานไฟเราะจับใจ ก็ลาก
เกวียนไป เศรษฐีจึงขอมแพ้นและให้แก่เจ้าของโคตามสัญญา”

ถาม “เจ้าของว้าวแพ้พระนันทในคราวแรก เพราะเหตุไร?”

(เพราะพอกาหยายกายไม่เพราะเหตุ) ถาม “เจ้าของว้าวกลับชนะใน
คราวหลัง เพราะเหตุไร?” (เพราะเจ้าของว้าวพอกาอ่อนหวาน
ไฟเราะนำฟัง) ถาม “การพอกาไฟเราะเป็นประโยชน์อย่างไร?”

การพอกาไฟเราะย่อมช่วยให้ผู้ที่ทำงาน ตั้งใจทำ ถาม
“คนที่มีเพื่อนฝูงมาก เป็นคนที่มีกิริยาวาจาเป็นอย่างไร?” คนที่
มีเพื่อนฝูงมาก เป็นคนที่มีกิริยาวาจาสุภาพอ่อนน้อม) ถาม

“ความสุภาพอ่อนน้อมเป็นประโยชน์อย่างไร?” ความสุภาพอ่อน
น้อมทำให้มีเพื่อนฝูงมาก ถาม “ผู้ชายของพี่ชายของไ้วันละ
มาก ๆ กิริยาวาจาของผู้ชายเป็นอย่างไร?” (ผู้ชายเป็นคน
สุภาพอ่อนน้อม) ถาม “ความสุภาพอ่อนน้อมเป็นประโยชน์อย่าง
ใดในการขายของ?” ความสุภาพอ่อนน้อมช่วยให้ขายของดี ถาม
“ถ้าเราแสดงความสุภาพอ่อนน้อมต่อคนอื่น ๆ เขาจะอย่างไร

ต่อเรา?" (เขาก็สุภาพอ่อนน้อมต่อเราเหมือนกัน) ครบข้อว่า
ถ้าเราอ่อนน้อมต่อเขา เขาก็อ่อนน้อมต่อเรา จึงเท่ากับเราได้ทำตัว
อย่างที่ดีให้แก่เขาเหมือนกัน

คำถามสอบทบทวนมาแล้ว

๑. เราชอบให้ผู้^๑อื่นแสดงกิริยาวาจาคือเราอย่างไร ?
๒. ผู้^๑อื่นชอบให้เราแสดงกิริยาวาจาคือเขาอย่างไร ?
๓. เมื่อเราจะแสดงกิริยาวาจาคือผู้^๑อื่น เราควรจะทำอย่างไร ?
๔. เราควรแสดงความสุภาพอ่อนน้อมที่ไหนบ้าง ?
๕. ความสุภาพอ่อนน้อมแสดงด้วยอาการอย่างไรบ้าง ?
๖. จงเล่าเรื่องคราวองค์กบแก้วสองคน
๗. กิริยาที่สุภาพอ่อนน้อมนั้นอย่างไร ?
๘. วาจาที่สุภาพอ่อนน้อมนั้นอย่างไร ?
๙. ความประพฤติของผู้ที่สุภาพอ่อนน้อมมีอะไรบ้าง ? ให้
นักเรียนบอกคนละอย่าง
๑๐. จงเล่าเรื่องโคนันทวีศาล
๑๑. เจ้าของวัวแพะนั้นในคราวแรก เพราะเหตุไร ?
๑๒. เจ้าของวัวชนะพระนั้นในครั้งหลัง เพราะเหตุไร ?
๑๓. การพูดจาอ่อนหวานเป็นประโยชน์อย่างไร ?

๑๔. ทำไมผู้ที่มีความสภาพอ่อนน้อมจึงมีเพื่อนฝูงมาก ?

๑๕. ทำไมผู้ที่มีความสภาพอ่อนน้อมจึงขายของดี ?

๑๖. เหตุไรจึงว่า เมื่อเราเป็นคนสภาพอ่อนน้อมก็ย่อมเป็น
ตัวอย่างแก่คนอื่นด้วย

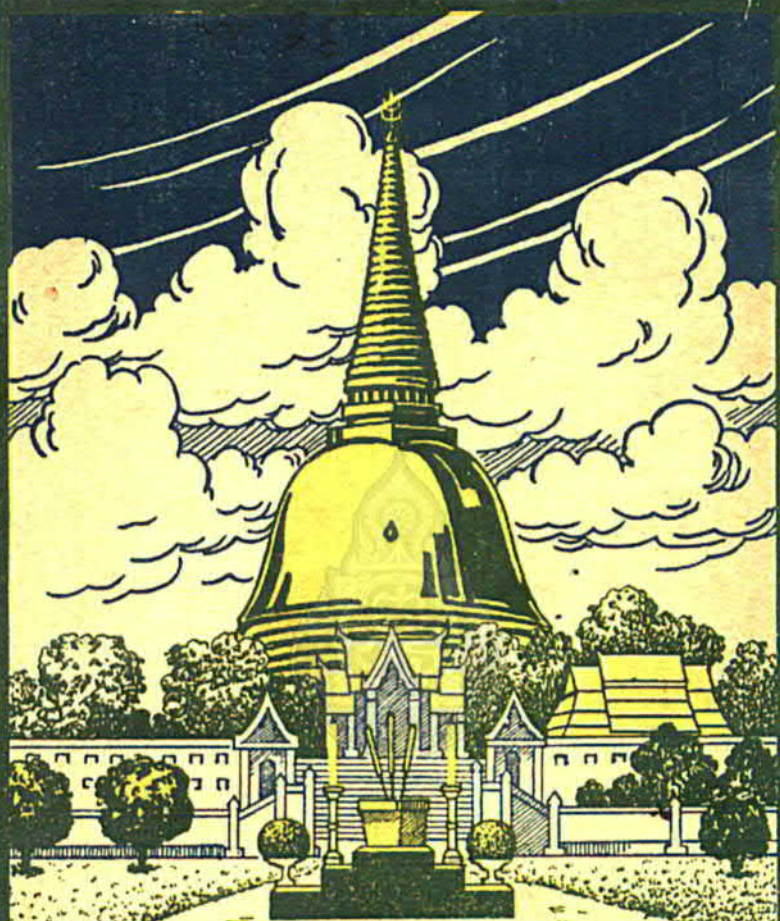
ข้อที่ควรจำ

๑. เราชอบให้ผู้อื่นทำแก่เราอย่างไร ผู้อื่นก็ย่อมชอบให้
เราทำแก่เขาเช่นนั้นเหมือนกัน

๒. ความสภาพอ่อนน้อมแสดงไว้ทั้งภรรยาและราชา ควร
แสดงความสภาพอ่อนน้อมต่อบ้าน ที่โรงเรียน และที่อื่น ๆ ทั่วไป

๓. ผู้ที่มีความสภาพอ่อนน้อม จะไม่ยืนขวางทาง ขวาง
บันได ไม่ส่งเสียงออกตกในทักเขาอ่านหนังสือ ไม่สวมหมวกหรือ
สวมรองเท้าแตะเข้าไปในโรงเรียนและในโบสถ์ ไม่หัวเราะและ
ตบมือดัง ๆ ไม่นั่งง่วงและหาวในที่ประชุม

๔. ผู้ที่มีความสภาพอ่อนน้อม ย่อมเป็นที่รักใคร่ของ
คนทั่วไป เป็นตัวอย่างแก่คนอื่น เมื่อขอขอร้องให้ผู้อื่นช่วยเหลือทำ
กิจการ เขาย่อมช่วยด้วยความเต็มใจ

เขกระษย์
คือ
เจตีย์ที่เรابخ่า